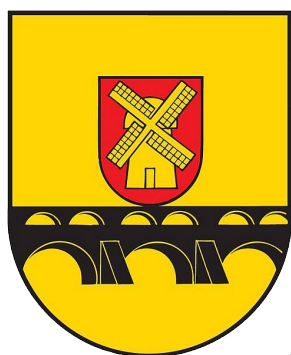

Užsakovas: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Vykdytojas: UAB „Eurointegracijos projektai“

PAKRUOJO RAJONO KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS GALIMYBIŲ STUDIJA

Pakruojis, 2013

PAKRUOJO RAJONO KULTŪROS PAVELDO
PLĖTROS GALIMYBIŲ STUDIJA

ĮVADAS	6
SANTRAUKA	7
SANTRUMPŲ IR SĄVOKŲ ŽODYNAS	8
1. LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TEISĖTVARKOS, APSKAITOS IR SAUGOJIMO APŽVALGA	10
1.1. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TEISĖTVARKOS APŽVALGA	10
1.2. KULTŪROS PAVELDO KLASIFIKACIJA LIETUVOJE	10
1.3. TARPTAUTINĖ NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA	12
1.4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ADMINISTRAVIMAS LIETUVOJE	12
1.5. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSKAITA LIETUVOJE	13
1.6. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMAS LIETUVOJE	14
2. PAKRUOJO RAJONO NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SEKTORIAUS APŽVALGA	16
2.1. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS VEIKLOS SISTEMA PAKRUOJO RAJONE	16
2.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSKAITA PAKRUOJO RAJONE	16
2.3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMAS PAKRUOJO RAJONE	18
2.4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO FINANSAVIMAS PAKRUOJO RAJONE	19
2.5. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ PADĖTIES ANALIZĖ PAKRUOJO RAJONE	20
2.5.1. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2007-2013 M. STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS•	20
2.5.2. PAKRUOJO RAJONO TURIZMO PLĖTROS STUDIJA•	21
2.5.3. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS•	22
2.5.4. PAKRUOJO MIESTO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS•	22
2.5.5. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS GALIMYBIŲ IR PRIORITETŲ 2014-2020 M. LAIKOTARPIUI ANALIZĖ•	22
2.6. KULTŪROS PAVELDO SSGG ANALIZĖ	24
3. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS TENDENCIJOS IR STRATEGIJA	26
3.1. KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS TENDENCIJOS IR PERSPEKTYVOS LIETUVOJE	26
3.2. KULTŪROS PAVELDO IŠVYSTYMO PRIELAIDOS IR GALIMYBĖS PAKRUOJO RAJONE	27
3.3. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS GAIRĖS IR PERSPEKTYVOS	28
4. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS	32
4.1. FINANSINIŲ IR EKONOMINIŲ RODIKLIŲ ANALIZĖ IR ĮVERTINIMAS	32
4.1.1. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ INVESTICIJŲ FINANSAVIMO ŠALTINIŲ ĮVERTINIMAS	32
4.1.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ INVESTICIJŲ BIUDŽETO IR KALENDORINIO GRAFIKO SUDARYMAS	33
4.1.3. INVESTICIJŲ FINANSINĖS GRĄŽOS ĮVERTINIMAS	33
4.1.4. EKONOMINĖS GRĄŽOS VERTINIMAS	35
4.2. KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS, RODIKLIŲ IR VERTINIMO SISTEMA	39
PRIEDAI	52
1 PRIEDAS	53
2 PRIEDAS	68

ĮVADAS

Darbo prielaidos

Darbo rengimo teisinis pagrindas – paslaugų sutartis Nr. SS-13-11, kurią 2013 m. balandžio 11 d. sudarė Pakruojo rajono savivaldybės administracija ir UAB „Eurointegracijos projektai“. Studijos esmė (konceptija, aprėptis, turinys) bei pagrindiniai paslaugų teikimo principai atitinka sutarties Nr. SS-13-11 techninėje užduotyje suformuluotus reikalavimus. Studija yra finansuojama pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.2-VRM-02-R „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai/trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“.

Darbo aktualumas

Kultūros paveldas yra labai svarbus šalies kultūrinės atminties, savitumo ir patrauklumo šaltinis. Tinkamai saugomas ir prižiūrimas kultūros paveldas padeda formuoti Lietuvos įvaizdį, prisideda prie krašto gerovės kūrimo ir turizmo plėtojimo. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra įtvirtintas valstybės įsipareigojimas „remti kultūrą ir mokslą, rūpintis Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga“.

Pakruojo rajono savivaldybėje didžiąją dalį kultūros paveldo vertybių sudaro nekilnojamojo kultūros paveldo objektai. Atsižvelgiant į Pakruojo rajono nekilnojamojo kultūros paveldo būklę bei prieinamumą, ir siekiant užtikrinti geresnes apsaugos, apskaitos bei saugojimo sąlygas, Pakruojo rajono savivaldybė parengė Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studiją, kurioje pagrindinis dėmesys yra skiriamas nekilnojamojo kultūros paveldo objektų plėtrai.

Darbo objektas – Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studijos parengimo paslauga.

Darbo tikslas – parengti Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studiją.

Darbo uždaviniai:

- Apžvelgti Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo teisėtumą, apskaitą ir saugojimą.
- Išanalizuoti Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo situaciją.
- Pateikti nekilnojamojo kultūros paveldo sektoriaus SSGG analizę.
- Nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo plėtros strategines kryptis.
- Sudaryti Pakruojo rajono kultūros paveldo plėtros priemonių planą.
- Suformuoti strategijos įgyvendinimo priežiūros, rodiklių ir vertinimo sistemą.

Darbo struktūra:

- I dalyje atliekama Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo teisėtumo, apskaitos ir saugojimo sistema.
- II dalyje apžvelgiama Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo situacija.
- III dalyje formuojama Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo plėtros strategija.
- IV dalyje pateikiamas finansinių ir ekonominių rodiklių įvertinimas bei nustatomos studijos įgyvendinimo priežiūros, rodiklių ir vertinimo mechanizmas.

Darbo metodai:

- Literatūros sisteminė ir lyginamoji analizė;
- Statistikos duomenų analizė ir interpretavimas;
- Loginė dedukcija ir indukcija; kreatyvinis metodas.

Darbo rezultatai

Laukiamas darbo rezultatas – parengta Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studija, atitinkanti užsakovo reikalavimus bei lūkesčius.

Kultūros paveldas – tai neatskiriama šalies ir jos piliečių tapatumo dalis. Kultūros paveldas plačiąja prasme suprantamas kaip materialusis – jį sudaro kilnojamosios ir nekilnojamosios vertybės, ir nematerialusis – jo esmė yra iš kartos į kartą perduodamos tradicijos, žinios ir gebėjimai, kultūrinis istorinis kraštovaizdis, atspindintis žmogaus sambūvį su aplinka. Paveldo išsaugojimas ir panauda šiuolaikinės visuomenės poreikiams, akademiniai tyrimai, paveldo atskleidimas ir įvertinimas, jo prieinamumas, svarbaus Lietuvai paveldo užsienyje nustatymas – visa tai yra neatskiriama valstybės kultūros politikos dalis. Tokia politika užtikrina nacionalinės kultūros gyvybingumą, saugumą, telkia visuomenę, suteikia jai bendrų vertybių, bendrų tapatumo atpažinimo bruožų, apibrėžia šiuolaikinio gyvenimo sąlygas ir skatina kūrybą. Paveldas – tai svarbi, pridėtinę vertę kurianti ūkio dalis, kurią tvarkant ir naudojant turi būti išsaugotos visos paveldo vertės ir nepažeistos ateinančių kartų teisės.

Pakruojo rajonas pasižymi kultūros paveldo objektų gausa. Kultūros paveldą sudaro 407 objektai, kurie yra įdomūs savo istorine raida, architektūra, planine struktūra ir kt. Vienas žymiausių ir svarbiausių kultūros paveldo bei turizmo objektų Pakruojo rajono savivaldybėje – Pakruojo dvaro sodyba. Šiuo metu rekonstruotuose Pakruojo dvaro pastatuose teikiamos apgyvendinimo, maitinimo, salių nuomos, renginių organizavimo, aktyvaus poilsio paslaugos, organizuojamos teminės ekskursijos ir pramogos. Ne mažiau įdomios ir kitos buvusios dvarų sodybos, vėjo malūnai, sakraliniai objektai bei kt.

Siekiant užtikrinti efektyvią ir darnią Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtrą, šioje studijoje yra išskirtos trys prioritetingos atitinkamos plėtros kryptys: 1) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir apskaitos veiklos efektyvinimas; 2) Bendradarbiavimo stiprinimas tarp viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektorių plėtojant kultūros paveldo išsaugojimą bei prieinamumą; 3) Darnus kultūros paveldo objektų pritaikymas bei naudojimas atsižvelgiant į vietos bendruomenių kultūros, socialinius ir ekonominius poreikius. Prioritetingos savivaldybės kultūros paveldo plėtros kryptys buvo identifikuotos remiantis atlikta Pakruojo rajono kultūros paveldo aplinkos analize ir nacionaliniais kultūros paveldo plėtrą apibrėžiančiais dokumentais.

Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo galimybių studijoje numatytų gairių ir veiksmų plano įgyvendinimas prisidės prie valstybės kultūros politikos įgyvendinimo, atvykstamojo ir vietinio turizmo plėtros savivaldybėje, mažins savivaldybės turizmo sezoniškumą, prisidės prie gyventojų užimtumo, jaunimo nusikalstamos veikos mažinimo bei pan.

SANTRUMPŲ IR SĄVOKŲ ŽODYNAS

- ES – Europos Sąjunga
- LR – Lietuvos Respublika
- PRSA – Pakruojo rajono savivaldybės administracija
- KPD – Kultūros paveldo departamentas

Pagrindinės sąvokos:

- **Kultūros paveldas** – karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu (LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas).
- **Kultūros paveldo objektai** – pavieniai, kompleksiniai ar į kompleksą įeinantys objektai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, t. y. žemės sklypuose, sklypų dalyse, vandens, miško plotuose ar jų dalyse esantys statiniai ar kiti nekilnojamieji daiktai, kurie turi vertingųjų savybių ir kartu su jais priskirta teritorija yra atskiri daiktinės teisės objektai ar gali jais būti (LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas).
- **Nekilnojamas kultūros paveldas** – kultūros paveldo dalis, kurią sudaro praeities kartų pastatytos, įrengtos, sukurtos ar istorinių įvykių sureikšmintos išlikusios ar neišlikusios medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija (LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas).

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO
TEISĖTVARKOS, APSKAITOS IR
SAUGOJIMO APŽVALGA

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TEISĖTVARKOS,

APSKAITOS IR SAUGOJIMO APŽVALGA

Šiame skyriuje yra pateikiami pagrindiniai nekilnojamąjį kultūros paveldą reglamentuojantys LR teisės aktai bei apžvelgiamos tarptautinės konvencijos, tiesiogiai arba netiesiogiai susijusios su kultūros paveldu ir jo apsauga, taip pat apžvelgiamas nekilnojamąjį kultūros paveldo administravimas, apskaita ir saugojimas Lietuvos Respublikoje.

1.1. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TEISĖTVARKOS APŽVALGA

Nekilnojamąjį kultūros paveldo apskaitą ir apsaugą Lietuvos Respublikoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai, LR Vyriausybės nutarimai, kultūros ir aplinkos ministrų įsakymai. Nekilnojamąjį kultūros paveldo teisinė apsauga nuo 2005 metų reglamentuojama Lietuvos Respublikos nekilnojamąjį kultūros paveldo apsaugos įstatyme, kuris įgyvendina Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių taip pat strateginių dokumentų, kuriuose atsispindi bendroji valstybės politika duotuoju klausimu, nuostatas. Remiantis Kultūros paveldo departamentu prie LR Kultūros ministerijos, pagrindiniai nekilnojamąjį kultūros paveldo apsaugą reglamentuojantys įstatymai yra šie:

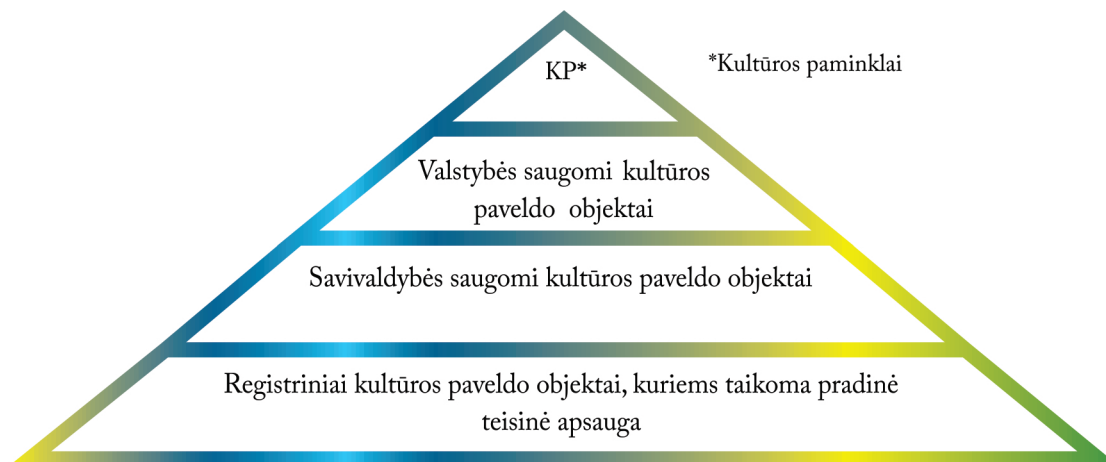
- Nekilnojamąjį kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 1994 Nr. I-733 (aktuali 2012-11-24)
- Įstatymas dėl Nekilnojamąjį kultūros paveldo apsaugos įstatymo įgyvendinimo, 1995 Nr. I-761 (aktuali 2004-11-11)
- Statybos įstatymas, 1996 Nr. I-1240 (aktuali 2012-06-30)
- Žemės įstatymas, 1994 Nr. I-446 (aktuali 2012-06-30)
- Teritorijų planavimo įstatymas, 1995 Nr. I-1120 (aktuali 2012-11-15)
- Saugomų teritorijų įstatymas, 1993 Nr. I-301 (aktuali 20013-04-06)

Nekilnojamąjį kultūros paveldo reglamentavimą apima ir kiti norminiai teisės aktai, tiesiogiai arba netiesiogiai susiję su nekilnojamąjį kultūros paveldu ir jo apsauga.

LR valstybinė kultūros paveldo komisija 2011 m. publikavo deklaraciją „Dėl kultūros paveldo apsaugos politikos“¹, kuri yra aktuali ir 2013 m. Šioje deklaracijoje konstatuojama, kad kultūros paveldo apsaugos valstybinio valdymo srityje esama akivaizdžių problemų, susijusių su paveldosaugos teisiniu reguliavimu, valstybės valdymo institucijų kompetencija, paveldotvarkos specialistų ir visuomenės bendradarbiavimu, nepakankamai sistemiška ir neaiškia teisine baze, paveldo apsaugos institucijų subiuokratėjimu. Remiantis tai, galima teigti, kad kultūros paveldo apsaugos teisinė bazė Lietuvoje reikalauja papildymų bei korekcijų, siekiant užtikrinti efektyvų jos įgyvendinimą.

1.2. KULTŪROS PAVELDO KLASIFIKACIJA LIETUVOJE

KP klasifikacija. Kultūros paveldo objektai Lietuvos Respublikoje yra skirstomi į Kultūros paminklus (nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektai), Valstybės ir savivaldybės saugomus kultūros paveldo objektus ir Registrinius kultūros paveldo objektus (pastariesiems taikoma pradinė teisinė apsauga).

1.2.1. pav. Kultūros paveldo objektų klasifikavimas

1 Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos sprendimas, 2011 m. balandžio 29 d. Nr. S-8(172)

Nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektus Kultūros paminklus skelbia Lietuvos Respublikos Vyriausybė Kultūros ministro teikimu, pritarus Valstybinei paveldo komisijai. Lietuvos Respublikos Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymas numatoma Kultūros paminklus, kurie gali būti išsaugoti ir prieinami visuomenei tik priklausydami Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise, Vyriausybė Kultūros ministro teikimu įrašyti į valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą. Tačiau kol kas toks sąrašas nėra suformuotas ir paskelbtas.

Valstybės ir savivaldybės saugomi kultūros paveldo objektai. Nekilnojamosios kultūros vertybės registruojamos vertinimo tarybai nusprendus, kad vertybei reikalinga teisinė apsauga. Tokios vertybės registruojamos kaip kultūros paveldo pavieniai, kompleksiniai objektai ar vietovės. Sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objekto paskelbimą saugomu teikia Kultūros paveldo departamentas arba savivaldybės paveldosaugos padalinys. Kultūros paveldo objektus saugomais valstybės skelbia Kultūros ministras. Savivaldybės taryba savivaldybės paveldosaugos padalinio teikimu taip pat skelbia kultūros paveldo objektus saugomais savivaldybės. Pastarieji objektai yra vienodos kategorijos kaip ir valstybės saugomi, tik jų paveldosaugos tvarkomiesiems darbams atlikti naudojami skirtingi lėšų šaltiniai: Valstybės saugomus kultūros paveldo objektus finansuoja kultūros paveldo departamentas iš programinių lėšų, savivaldybės saugomus – savivaldybė iš savivaldybės biudžeto lėšų.

Registriniai kultūros paveldo objektai, kuriems taikoma pradinė teisinė apsauga Kultūros vertybių registre registruotiems kultūros paveldo objektams, dėl kurių nėra priimtas sprendimas skelbti juos saugomais ar neskelbti, yra taikoma pradinė teisinė apsauga. Pradinis apsaugos taikymas apibrėžtas Lietuvos Respublikos Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnyje. Per numatytą laiko terminą šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti atlikti trūkstami tyrimai, parengtas ir suderintas teritorijos ir apsaugos zonos ribų projektas, reikalui esant, statinys užkonservuotas ir atlikti kiti kultūros paveldo objekto skelbimo saugomu procedūros veiksmai.

Nekilnojamojo kultūros paveldo skirstymas yra grindžiamas Lietuvos Respublikos Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymu². Šio įstatymo straipsnis Nr.3 teigia, jog nekilnojamasis kultūros paveldas skirstomas pagal sandarą ir pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį.

Nekilnojamojo kultūros paveldo skirstymas pagal sandarą:

- pavienis objektas – vieta, statinys ar kitas nekilnojamasis daiktas, turintis vertingųjų savybių;
- kompleksinis objektas – kultūros paveldo objektų grupė, reikšminga savo visuma;
- vietovė.

Nekilnojamojo kultūros paveldo skirstymas pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį ar jų derinį:

- *archeologinis* – praeities ūkinės ar gynybinės veiklos, gyvenamosios, laidojimo ar kulto vietos, jų kompleksai arba vietovės, kurių vienintelis arba vienas iš pagrindinių mokslinių duomenų šaltinių yra archeologiniai tyrimai ir radiniai;
- *povandeninis* – po vandeniu ar iš dalies po vandeniu esantys archeologiniai objektai, vietovės ir reikšmingais pripažinti nekilnojamieji ar kilnojamieji daiktai, kurių vienintelis arba vienas iš pagrindinių mokslinių duomenų šaltinių yra povandeniniai tyrimai ir radiniai;
- *mitologinis* – reikšmingais pripažinti tautosakoje minimi senovės kulto ar kitos žmonių veiklos objektai;
- *etnokultūrinis* – reikšmingais pripažinti statiniai, jų kompleksai, vietos ar vietovės, atskleidžiančios etninės kultūros savitumą;
- *architektūrinis* – reikšmingais pripažinti architektūrinės kūrybos statiniai, jų dalys, priklausiniai ir tokių statinių vientisos architektūrinės kompozicijos ir (ar) vietų kompleksai, ansambliai, vietos bei vietovės;
- *urbanistinis* – reikšmingomis pripažintos istorinės miestų dalys, miesteliai ir panašios vietos bei vietovės;
- *želdynai* – reikšmingais pripažinti istoriniai parkai, sodai ir panašūs objektai ar vietovės, kuriems būdinga žmogaus veiklos, gamtinės ir istorinės aplinkos dermė;
- *inžinerinis* – reikšmingais pripažinti inžineriniai techniniai statiniai ir jų kompleksai, taip pat gamybinė ar technologinė įranga;
- *istorinis* – reikšmingais pripažinti objektai ar vietovės, susiję su svarbiais visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos įvykiais ar asmenybėmis arba išgarsinti literatūros ar kitų meno kūrinių;
- *memorialinis* – objektai, skirti reikšmingiems kultūros ir valstybės istorijos įvykiams ar asmenybėms atminti;
- *dailės* – reikšmingais pripažinti monumentaliosios dailės kūriniai, koplytelės, koplytstulpiai, stogastulpiai, monumentalieji kryžiai, memorialiniai statiniai ir kiti dailės kūriniai, tiesiogiai susiję su jų užimama ir naudoti reikalinga teritorija;
- *sakralinis* – objektai, vietos, jų kompleksai ir vietovės, reikšmingos religinėms bendruomenėms, bendrijoms ir centrams;
- *kultūrinės raiškos* – reikšmingais pripažinti individo ar individų grupės kūrybinių netradicinių ieškojimų padariniai.

² Lietuvos Respublikos Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymas 2004 m. rugsėjo 28 d. Nr.IX-2452.

1.3. TARPTAUTINĖ NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

Pagrindinės tarptautinės organizacijos, besirūpinančios pasaulio paveldo išsaugojimu, yra šios: UNESCO, Tarptautinė paminklų ir vietovių apsaugos taryba (angl. International Council on Monuments and Sites – ICOMOS), Europos Taryba (angl. Council of Europe), Pasaulio gamtos apsaugos sąjunga (angl. International Union for Conservation of Nature – IUCN), Jungtinių Tautų Europos ekonominė komisija (angl. United Nations Economic Commission for Europe – UNECE). Šių organizacijų priimtais dokumentais remiamasi rengiant ir įgyvendinant nacionalinius paveldo apsaugos dokumentus. Lietuva yra ratifikavusi įvairias tarptautines konvencijas, kurios tiesiogiai arba netiesiogiai yra susiję su kultūros paveldu ir jo apsauga. Pagrindiniai tarptautiniai dokumentai, reglamentuojantys pasaulio paveldo apsaugą, pateikti 1.3.1. lentelėje.

1.3.1. lentelė. Pagrindiniai tarptautiniai paveldo apsaugą reglamentuojantys dokumentai

Organizacija	Dokumentas	Ratifikuota Lietuvoje
UNESCO	1954 m. UNESCO kultūros vertybių apsaugos esant ginkluotam konfliktui konvencija ir jos protokolai (vad. Hagos konvencija).	1998 m.
	1954 m. UNESCO kultūros vertybių apsaugos esant ginkluotam konfliktui konvencija ir jos antrasis protokolai.	2001 m.
	1970 m. UNESCO nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo konvencija.	1998 m.
	1972 m. UNESCO pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija	Įsigaliojo 1992 m.
	2001 m. UNESCO povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencija	2006 m.
	2003 m. UNESCO nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija.	2004 m.
	2005 m. Vienos memorandumas.	
	2005 m. Konvencija dėl kultūrų raiškos įvairovės ir apsaugos skatinimo	2006 m.
Europos Taryba	1954 m. Europos kultūros konvencija.	2001 m.
	1979 m. Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencija (vad. Berno konvencija).	1996 m.
	1985 m. Nusikaltimų kultūros vertybėms Europos konvencija.	
	1985 m. Europos architektūros paveldo apsaugos konvencija.	1999 m.
	1992 m. Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencija	1999 m.
	1996 m. Helsinkio deklaracija dėl kultūros paveldo išsaugojimo Europoje politinės svarbos.	
	2000 m. Europos kraštovaizdžio konvencija.	2002 m.
	2001 m. Europos konvencija dėl audiovizualinio paveldo apsaugos.	2003 m.
	2005 m. Kultūros paveldo vertės visuomenei pagrindų konvencija (vad. Faro konvencija).	
ICOMOS	1964 m. Tarptautinė paminklų ir jų kompleksų konservavimo ir restauravimo chartija (vad. Venecijos chartija).	
	1981 m. Istorinių želdynų chartija (vad. Florencijos chartija).	
	1987 m. Istorinių miestų ir urbanistinių vietovių saugojimo chartija (vad. Vašingtono chartija).	
UNIDROIT	UNIDROIT konvencija dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų.	1997 m.
UNECE	Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančiam sprendimui ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais (vad. Orhuso konvencija).	2001 m.

Europos Sąjunga Bendrijų lygmeniu yra priėmusi atitinkamus reglamentus bei direktyvas, ratifikavusi Konvenciją dėl kovos su korupcija, susijusią su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių narių pareigūnais, taip pat patvirtinusi kitas nuostatas, kurios padeda efektyviau įgyvendinti kultūros paveldo apsaugą. Europos šalyse kultūros paveldas socialinių pokyčių kontekste įgyja naują prasmę, savo norminėje bazėje jos siekia naujai apibrėžti ir įvertinti paveldą ne tik kultūros išsaugojimo, bet ir funkcijų bei prasmės požiūriu. Europos kultūros politikoje paveldosaugos tikslu ypatingai siekiama saugoti paveldo vertybes, kurios atneštų ir ekonominės naudos.

1.4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ADMINISTRAVIMAS LIETUVOJE

Lietuvoje kultūros paveldo išsaugojimo politiką formuoja Seimas, Vyriausybė ir Kultūros ministerija, atsižvelgdami į Valstybinės kultūros paveldo komisijos teikiamus paveldosaugos patirties ir tendencijų vertinimus, analizes ir siūlymus. Valstybinė kultūros paveldo komisija dalyvauja formuojant kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją, teikia siūlymus Seimui, prezidentui, Vyriausybei ir kitoms valstybės institucijoms dėl kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos,

svarsto ir apibūnamos siūlymus kultūros paveldo vertybes paskelbti kultūros paminklais ar panaikinti jų apsaugą.

Kultūros paveldo politiką įgyvendina Kultūros paveldo departamentas (toliau – KPD) prie Kultūros ministerijos ir KPD teritoriniai padaliniai, KPD įkurtas Kultūros paveldo centras, savivaldybių kultūros paveldo skyriai ar už kultūros paveldą atsakingi asmenys, Kultūros ministerijos Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyrius. Saugomų teritorijų (įskaitant jose esantį kultūros paveldą) priežiūrą ir apsaugą bei visos gamtos apsaugos funkcijas atlieka Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios įstaigos: Aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų strategijos skyrius, Aplinkos apsaugos inspekcija, Aplinkos apsaugos agentūra ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Kultūros paveldo politikos formuotojai			
Valstybinė kultūros paveldo komisija	LR Seimas	LR Vyriausybė	LR Kultūros ministerija
Kultūros paveldo politikos vykdytojai			
Kultūros paveldo centras	Kultūros paveldo departamentas prie LR Kultūros ministerijos	Savivaldybių kultūros paveldo skyriai ar už paveldą atsakingi asmenys	

1.4.1. pav. Nekilnojamojo kultūros paveldo Lietuvoje administravimo schema

Šaltinis: LR Valstybės kontrolė

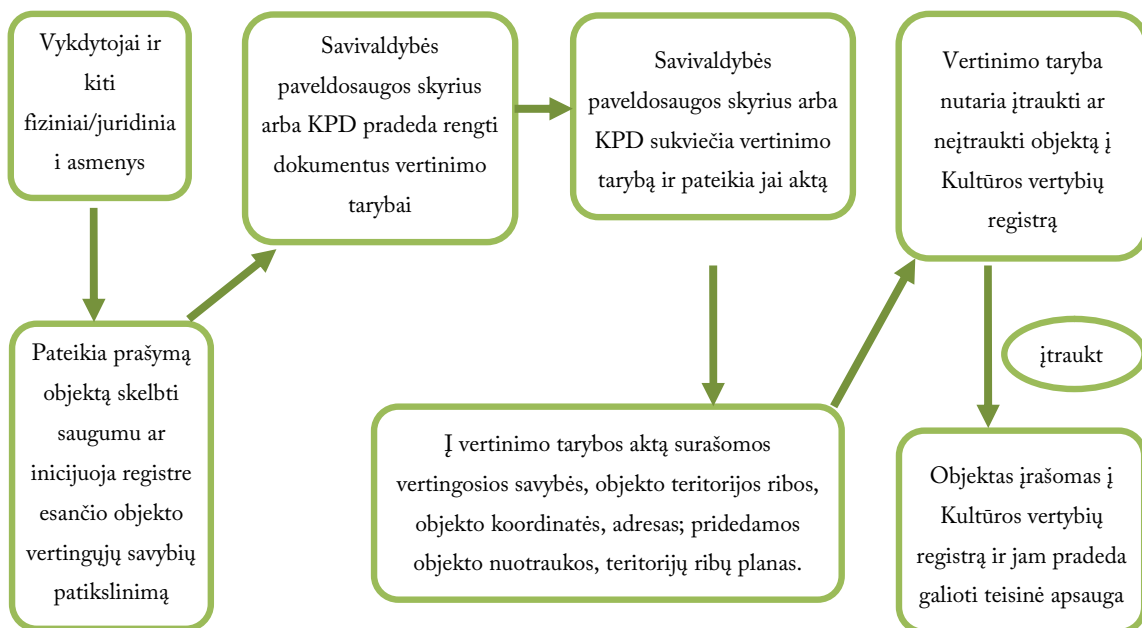
1991 m. spalio 7 d. Lietuvai įstojo į Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizaciją (UNESCO) ir pradėjo bendradarbiauti su tarptautinėmis patariamosiomis kultūros paveldo organizacijomis (ICOMOS, ICROM, IUCN). UNESCO yra vienintelė unikali Jungtinių Tautų agentūra, turinti aktyviai veikiantį valstybių narių atstovų – nacionalinių UNESCO komisijų – tinklą, paremtą tarpusavio bendradarbiavimu. Lietuvos nacionalinę UNESCO komisiją sudaro visuomeniniais pagrindais dirbantys 25 švietimo, mokslo ir kultūros specialistai. Šios komisijos tikslas – laiduoti aktyvų Lietuvos Respublikos dalyvavimą UNESCO veikloje, kuriant, vertinant ir įgyvendinant UNESCO tikslus atitinkančias programas.

1.5. NEKILNOJAMO KULTŪROS PAVELDO APSKAITA LIETUVOJE

Kultūros paveldo apskaita – procesas, kai objektas yra įvertinamas paveldosaugos aspektu ir kartu teisiškai pripažįstamas kaip kultūros vertybė, įtraukiant jį į Kultūros vertybių registrą. Apskaita yra pirmasis ir labai svarbus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos etapas, nes nuo jo prasideda ir šio objekto saugojimas, naudojimas bei tvarkymas.

Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir teritorijos ribas apibrėžia KPD ir savivaldybių institucijos, t. y. sudarytos nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos (toliau – vertinimo tarybos). Savivaldybės ar kelių savivaldybių sudarytos vertinimo tarybos sprendžia dėl savivaldybės teritorijoje esančio nekilnojamojo kultūros paveldo vertingųjų savybių nustatymo, teritorijos ribų apibrėžimo ir apsaugos reikalingumo, apsaugos vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamosioms kultūros vertybėms netaikymo ar tokių vertybių apskaitos duomenų tikslinimo. KPD vertinimo tarybos sprendžia dėl Lietuvos Respublikos teritorijoje esančio nekilnojamojo kultūros paveldo vertingųjų savybių nustatymo, teritorijos ribų apibrėžimo ir nacionalinio, regioninio ar vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamosioms kultūros vertybėms nustatymo, apsaugos reikalingumo, apsaugos nekilnojamosioms kultūros vertybėms netaikymo ar tokių vertybių apskaitos duomenų tikslinimo.

Viso per 2011 m. vertinimo tarybos, t. y. tiek KPD, tiek savivaldybių, suteikė teisinę apsaugą – 33 objektams, patikslino vertingąsias savybes – 222 objektams ir nuėmė teisinę apsaugą – 44 objektų.

1.5.1. pav. Objektų įtraukimo į kultūros vertybių registrą ar jame esančių objektų duomenų patikslinimo schema

Šaltinis: LR Valstybės kontrolė

2012 m. balandžio mėn. Kultūros vertybių registro duomenų bazėje buvo 20879 kultūros vertybės, iš jų kilnojamosios kultūros vertybės – 4650, pavienių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – 9379, kompleksinių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – 1950 ir kultūros paveldo vietovių – 153. Didžiausią Lietuvos nekilnojamojo paveldo dalį sudaro archeologijos, urbanistikos ir architektūros vertybės. Archeologijos ir mitologijos paveldo objektai pasižymi didele įvairove: tai piliakalniai, senoviniai pylimai ir gynybiniai įtvirtinimai, statinių griuvėsiai ir liekanos, religinio kulto vietos ir kt. Urbanistinės vertybės – tai istoriniai senamiesčiai ir miesteliai, istorinės miestų dalys, senieji kaimai ir panašios vietos bei vietovės. Architektūriniai objektai – statiniai, jų dalys, priklausiniai, statinių kompleksai ir ansambliai.

2013 m. pradžioje Kultūros paveldo departamentas išplatino informaciją, kad pradedama kurti Kultūros paveldo elektroninių paslaugų informacinė sistema (KPEPIS), finansuojama ES struktūrinės paramos lėšomis. Įgyvendinus šį projektą, į elektroninę erdvę bus perkelta dalis Kultūros paveldo departamento ir Kultūros ministerijos teikiamų administracinių paslaugų. Sukūrus pažangias elektronines paslaugas, turėtų būti palengvintas KPD ir Kultūros ministerijos paslaugų teikimas, informacijos paieška, tipinių sutarčių ir dokumentų pasirašymas, taupomas paslaugų gavėjų laikas, mažinamos KPD ir Kultūros ministerijos darbo sąnaudos, didinamas skaidrumas, gerinama paslaugų kokybė. Naujoji informacinė sistema pradės veikti nuo 2015 m.³

1.6. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMAS LIETUVOJE

Kultūros paveldo saugojimą Lietuvoje reglamentuoja LR Seimo 2004 m. patvirtintas LR Nekilnojamo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr.153-5571), kurio paskirtis – išsaugoti Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti ateities kartoms, sudaryti sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis. Nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimą sudaro nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos darbai ir naudojimas. Kultūros paveldo departamento teritoriniai padaliniai saugojimo darbus organizuoja atliekant nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ženklumą ir jų būklės stebėseną.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas stebėseną apibrėžia kaip kultūros paveldo objektų, vietovių periodinį būklės ir jos kitimo stebėjimą, fiksavimą, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimą, apibendrinimą ir prognozavimą. Remiantis Vietos savivaldos įstatymu (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2011, Nr. 155-7354), kultūros paveldo stebėseną yra priskirta savarankiškosios savivaldybės funkcijoms.

Nekilnojamųjų kultūros vertybių stebėseną šalyje atlieka Kultūros paveldo departamento teritoriniai padaliniai ir

³ <http://www.pilotas.lt/index.php/lt/pulsas/item/2194-elektronin%C4%97-paveldosauga/kuriama-visuotina-informacin%C4%97-sistema>

savivaldybės, vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisyklėmis, patvirtintomis Kultūros ministro 2005 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. IV-318 (Žin., 2005, Nr. 86-3242; 2009, Nr. 135-5902). Minėtų taisyklių 8 punkte nustatyta, kad savivaldybių paveldosaugos padaliniai ne rečiau kaip kartą per penkerius metus <...> apžiūri kiekvieną kultūros paveldo objektą ir fiksuoja jo būklę, kaupia su tuo susijusią informaciją ir teikia ją Kultūros paveldo departamentui prie LR Kultūros ministerijos. Vadovaujantis minėtomis taisyklėmis vertinimas turi būti atliktas pagal 3 kriterijus: 1) vertingųjų savybių būklės pokytis, 2) vertybės fizinės būklės pokytis ir 3) vertybės aplinkos pokytis. Pastebėtina, kad Lietuvoje nėra parengta nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo metodika. Kultūros paveldo departamento 2011 m. veiklos ataskaitoje konstatuojama, kad nekilnojamojo kultūros paveldo stebėseną šalies savivaldybėse vykdoma labai netolygiai – daugumoje savivaldybių apžiūrėtų vertybių skaičius yra mažas, o kai kuriose savivaldybėse šis skaičius lenkia metinę normą.

Kultūros paveldo departamentas 2011 m. paženklino 88 valstybės saugomus kultūros paveldo objektus. Iš viso per 2008–2011 m. buvo paženklinoti 1499 valstybės saugomi kultūros paveldo objektai.

Svarbų vaidmenį nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos sektoriuje užima ir privatūs nekilnojamojo kultūros paveldo objektų savininkai. 2012 m. pradžioje Lietuvos savivaldybių asociacija atliko šalies savivaldybių apklausą, siekiant išsiaiškinti, su kokiais problemomis susiduria savivaldybės vykdydamos kultūros paveldo apsaugos funkcijas. Atlikus apklausą, paaiškėjo, kad didžioji dalis sunykusių ar neprižiūrėtų kultūros paveldo objektų savininkų yra privatūs asmenys ir kai kurie jų netinkamai prižiūri kultūros paveldo objektą. Tokiais atvejais savivaldybės su KPD surašo reikalavimus išsaugoti kultūros paveldą, tačiau nėra mechanizmo, kaip savininkus priversti tuos reikalavimus vykdyti. Tačiau Kultūros paveldo departamento direktorės Dianos Varnaitės nuomone, Lietuvoje sąmoningų piliečių, kurie saugo tokį objektą, nesuvokia, kad autentiškumas yra pridėtinė jo valdomo turto vertė, daugėja⁴.

4 Interviu nuoroda: <http://www.kpd.lt/lt/node/2363>

2. PAKRUOJO RAJONO
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO
SEKTORIAUS APŽVALGA

2. PAKRUOJO RAJONO NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SEKTORIAUS APŽVALGA

Šiame skyriuje yra apžvelgiama Pakruojo rajono savivaldybėje organizuojama nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, apskaitos, saugojimo, finansavimo veikla. Taip pat pateikiama nekilnojamojo kultūros paveldo objektų padėties analizė remiantis Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu, Pakruojo miesto teritorijos bendruoju planu, Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginiu veiklos planu, Pakruojo rajono savivaldybės turizmo plėtros studija bei Pakruojo rajono savivaldybės administracijos išskirtais prioritetais 2013 m. Skyriaus pabaigoje pateikiami Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, kuriems turi būti skiriamas prioritetas planuojant finansinius išteklius 2014–2020 m.

2.1. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS VEIKLOS SISTEMA PAKRUOJO RAJONE

Kultūros paveldo politiką Pakruojo rajono savivaldybės administracijoje įgyvendina Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius. Kultūros ir viešųjų ryšių skyriaus vienas iš pagrindinių uždavinių ir funkcijų yra rūpintis etninės kultūros plėtra ir globa, kultūros paveldo vertybių apsauga (Nr. 12). Šiame skyriuje tiesiogiai už Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo politikos įgyvendinimą yra atsakingas Kultūros paveldo tarnybos vedėjas. Pastebėtina, kad nuo 2014 m. sausio 2 d. vyks Kultūros ir viešųjų skyriaus reorganizacija ir Kultūros paveldo tarnybos vedėjo etato neliks.

Pakruojo rajono savivaldybė bendradarbiauja su Kultūros paveldo departamento teritoriniu Šiaulių padaliniu. Pakruojo rajono savivaldybė nėra sudariusi Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Esant poreikiui, administracijos atstovai konsultuojasi su Kultūros paveldo departamento komisija.

Šiuo metu egzistuoja tendencija kultūros paveldo išsaugojimą sieti su jo pritaikymu turizmo reikmėms. Tad kultūros paveldo populiarinimas tampa neatsiejamu nuo turizmo. Kultūros paveldo sklaidos funkciją per kultūrinio turizmo prizmę atlieka VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras, kuris miesto gyventojams ir svečiams organizuoja ekskursijas po Pakruojo miestą bei rajoną, aplankant žymiausius architektūrinius, urbanistinius bei archeologinius vietos objektus; rengia ir platina informaciją apie rajono paveldosauginius objektus. VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centro atstovų nuomone, Pakruojo rajone yra per mažai kultūros paveldo objektų, pritaikytų turistų lankymui, taip pat trūksta turistams skirtų leidinių apie rajono kultūros paveldo objektus.

Taip pat kultūros paveldo sklaidos funkciją atlieka ir rajone veikiantys muziejai. Remiantis internetiniu tinklapiu www.muziejai.lt, Pakruojo rajono savivaldybėje 2013 m. veiklą vykdė 10 muziejų ar ekspozicijų:

- 1) Pakruojo dvaro sodyba (Pakruojo k.);
- 2) Juozo Paukštelio memorialinis kambarys (Titonių k.);
- 3) Kompozitoriaus Juozo Pakalnio memorialinė sodyba (Veselkiškių k.);
- 4) Kraštotyros radinių ekspozicija (Rozalimo mstl.);
- 5) Profesoriaus Stasio Ušinsko memorialinis kambarys (Pakruojo m.);
- 6) Siaurojo geležinkelio ekspozicija (Petrašiūnų k.);
- 7) Klovainių pagrindinės mokyklos istorijos muziejus (Klovainių mstl.);
- 8) Daugyvenės krašto ekspozicija (Plaučiškių k.);
- 9) Linkuvos vidurinės mokyklos istorijos muziejus (Linkuvos m.);
- 10) Pakruojo krašto muziejus „Žiemgala“ (Žiemelio mstl.).

Daugumoje nurodytų muziejų dirbantis personalas organizuoja edukacinius užsiėmimus, kurių metu interesantai susipažįsta su sakraliniu menu, mažąja architektūra, rajono istorinėmis vietovėmis, pristatomas nematerialus kultūros paveldas ir pan.

2.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSKAITA PAKRUOJO RAJONE

Pakruojo rajono savivaldybės teritorijoje 2012 m. buvo 612 kilnojamųjų ir nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų ir vietovių, esančių kultūros paveldo registre. Didžiausią kultūros paveldo objektų dalį sudarė nekilnojamojo kultūros paveldo objektai (apie 66,5 proc.). Apie 50 proc. nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių 2012 m. buvo taikoma pradinė apsauga (žr. 2.2.1. lentelę).

2.2.1. lentelė. Nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų ir vietovių suskirstymas pagal kategorijas 2009-2012 m. Pakruojo rajono savivaldybėje

Kategorijos/Metai	2009	2010	2011	2012
Kultūros paveldo objektai, turintys paminklo statusą	53	53	53	53
Kultūros paveldo objektai, turintys valstybės saugomo objekto statusą	148	148	148	148
Kultūros paveldo objektai ir vietovės, kuriems taikoma pradinė apsauga	204	204	206	206

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Analizuojant Pakruojo rajono savivaldybės teritorijoje esančius nekilnojamojo kultūros paveldo objektus pagal jų tipologiją, matyti, kad pastaraisiais metais nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų ir vietovių susiskirstymas nekito (žr. 2.2.2. lentelę).

2.2.2. lentelė. Nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų ir vietovių suskirstymas pagal tipologiją 2009-2012 m.

Tipologija/Metai	2009	2010	2011	2012
Archeologinės vietos	33	33	33	33
Statiniai	36	36	38	38
Laidojimo vietos	48	48	48	48
Mitologinės vietos	15	15	15	15
Statinių kompleksai	26	26	26	26
Dailės paminklai	5	5	5	5
Įvykio vietos	13	13	13	13
Vargonai	3	3	3	3
Kitos nekilnojamos kultūros paveldo vertybės	226	226	226	226

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Privačių pavienių kultūros paveldo objektų Pakruojo rajono savivaldybėje 2013 m. buvo 58 (tai sudaro 14,3 proc. visų Pakruojo rajono savivaldybėje registruotų ar į kultūros paveldo registrą įtrauktų kultūros paveldo objektų). Daugiausiai privačių pavienių kultūros paveldo objektų buvo Klovainių (19), Pakruojo (15) ir Linkuvos (12) seniūnijose. Privačių pavienių kultūros paveldo objektų Guostagalio seniūnijoje nebuvo. Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros paveldo tarnybos vedėjas 2010-2012 m. kasmet vidutiniškai suteikdavo 7 konsultacijas privačių pavienių kultūros paveldo objektų savininkams.

2012 m. birželio 29 d. Pakruojo raj. sav. administracijos direktorius patvirtinto Ekstremaliųjų situacijų valdymo planą (Nr. A-469), kuriame nurodomi patys didžiausi ir vertingiausi nekilnojamojo kultūros paveldo objektai:

- Pakruojo dvaro ansamblis ir jam priklausantys statiniai;
- Linkuvos vienuolyno ansamblis;
- Didžiausias smuklių kompleksas Žeimelio miestelyje;
- Linkuvos, Rozalimo ir Žeimelio miestelių urbanistika;
- Linkuvos, Lygumų ir Rozalimo bažnyčios.

Pakruojo dvaro sodybos ansamblis ir jam priklausantys statiniai yra nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektas – paminklas. Sodyba yra labai geros būklės ir pritaikyta turistų lankymui, nors ir ne visi komplekso elementai iki šiol yra renovuoti. Tai klasicistinio stiliaus dvaro ansamblis, kuris yra vienas vertingiausių ir didžiausių Lietuvoje dvaro ansamblių. Šiuo metu rekonstruotose Pakruojo dvaro pastatuose teikiamos apgyvendinimo, maitinimo, salių nuomos, aktyvaus poilsio paslaugos, organizuojamos ekskursijos ir edukacinės programos, demonstruojamas kinas. Tai yra vienintelis nekilnojamojo kultūros paveldo objektas, kuriame yra sukurta plati minėtų paslaugų įvairovė.

Linkuvos karmelitų švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčios ir vienuolyno ansamblis yra valstybės saugomas kultūros paveldo objektas. Tai renesansinių formų bažnyčia, savita ir ryškiai skiriasi nuo kitų Lietuvos sakralinių pastatų. Jos fasade dominuoja laiptuotas atakas. Bažnyčioje yra daug vertingų dailės kūrinių. Bažnyčios būklė gera, o vienuolyno – avarinė, tad bendra bažnyčios ir vienuolyno komplekso būklė nėra gera. Siekiant išsaugoti vienuolyną ateities kartoms, jį būtina restauruoti arba atstatyti.

Žeimelio miestelio smuklių kompleksas – tai valstybės saugomas kultūros paveldo objektas. Savito Šiaulių apskrities Šiaurės rytų urbanistinio paveldo miestelyje Žeimelyje esantis dviejų smuklių kompleksas yra išskirtinės reikšmės nekilnojamoji kultūros vertybė. Abi smuklės yra iki šių dienų mažai pakitusios istorinės miestelio Vienybės aikštės,

išlaikiusios autentišką tūrinę – erdvinę kompoziciją, svarbios formantės ir turiniai akcentai. Didžiosios karčemos pastato būklė yra patenkinama, mažosios – gera.

Žeimelio (u. k. 17128) ir **Linkuvos** (u. k. 17096) miestelių urbanistika yra įtraukta į registrą, o Žeimelio senojo miesto vieta (u. k. 30335) ir Linkuvos senojo miesto vieta (u. k. 30334) yra saugomos valstybės. VII a. viduryje Žeimelio miestelio centre susiformavo gotikinė aikštė, iš kurios nusidriekia gatvės į Bauskę, Joniškį, Pasvalį ir Pakruojį. Savitas architektūrinis miestelio centrinės aikštės akcentas – Didžioji ir Mažoji smuklės (karčemos). Linkuvos miestelis yra vienas seniausių Lietuvos Žiemgalos miestelių, turintis labai vertingą miestelio aikštę, iš kurios išeina spinduliais septynios gatvės. Linkuvos senojo miesto vietos būklė yra patenkinama. Rozalimo miestelis taip pat yra įtrauktas į Kultūros vertybių registrą ir turi pirminę apsaugą. Jo būklė yra įvertinta kaip patenkinama. Lygumų miestelio istorinė dalis taip pat turi keletą kultūrinių objektų (buvusi žydų sinagoga, Vytauto Didžiojo paminklas, senoji Lygumų mokykla ir kt.) ir yra įtraukta į Pakruojo rajono kultūros vertybių sąrašą (žr. priedą Nr. 1).

Linkuvos, Lygumų ir Rozalimo bažnyčios yra valstybės saugomi kultūros paveldo objektai. Švč. Mergelės Marijos bažnyčia, esanti Linkuvos miestelyje, yra renesansinė, pastatyta 1500 m. Bažnyčios būklė yra gera, vienuolyno – bloga. Švč. Trejybės bažnyčia, esanti Lygumų miestelyje, buvo pastatyta 1524–1526 m. Dabartinė mūrinė bažnyčia pastatyta 1908–1914 m. Šios bažnyčios būklė yra gera. Švč. M. Marijos bažnyčia, esanti Rozalimo miestelyje, buvo pastatyta 1765 m. Ši bažnyčia yra liaudiškos architektūros formų, medinė, kryžminio plano su dviem bokštais. Pastarosios būklė vertinama kaip patenkinama. Lygumų seniūnijoje valstybės saugomu kultūros paveldo objektu yra pripažinta **Staciūnų Šv. Lauryno bažnyčia**, kurios struktūra mažai kito nuo 1811 m., joje atsispindi liaudies architektūros formos. Valstybės saugomų kultūros paveldo objektų sąrašė yra ir **Žemelio liuteronų evangelikų bažnyčia**, esanti Žemelio seniūnijoje. Ši bažnyčia buvo viena seniausių liuteronų bažnyčių tiek Latvijoje, tiek Lietuvoje. Žemelio liuteronų evangelikų bažnyčios ir pastorato bei Žeimelyje esančio dviejų smuklių komplekso ansambliui sudaro vieną originaliausių urbanistikos paminklų šalyje.

Pastebėtina, kad iš 64 vėjo malūnų, esančių Lietuvoje, **23 malūnai** ar jų fragmentai yra išlikę Pakruojo rajone. Šie statiniai yra išskirtiniai rajono objektai atspindintys savivaldybės savitumą ir išskirtinumą, dėl šios priežasties vėjo malūnas pavaizduotas ir rajono herbe. Všet Pakruojo poilsio ir turizmo centras turistams siūlo aplankyti 8 malūnus: Staciūnų, Starkonių, Ūdekų, Diržių, Steigvilių, Pakruojo dvaro, Sigutėnų ir Daugšigalių. Vienintelis malūnas, kuriame yra renkami įvairūs liaudies buities įrankiai, rengiamos kilnojamos ekspozicijos bei edukacinės programos, yra Staciūnų malūnas. Didžioji dalis malūnų turi privačius šeiminingus, kurie pastaraisiais metais neskyrė pakankamo investicijų kiekio nuolatiniam turistų srautui užtikrinti.

Išskirtinė kultūros paveldo ekspozicija Pakruojo rajono savivaldybėje yra ir **siaurojo geležinkelio ekspozicija** (Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Petrašiūnų k.). Stotyje yra išlikęs 750 milimetrų (rekonstruoto iš 600 mm po 1920 m.) vėžės bėgių kelynas. Stoties pastate įrengta muziejinė ekspozicija. Tai vienas iš Lietuvoje veikiančių dviejų siaurojo geležinkelio muziejų (antrasis – Anykščių geležinkelio stotyje). Pakruojo rajone esantį siaurojo geležinkelio ruožą sudaro Joniškėlis – Petrašiūnai – Linkuva maršrutas.

Kultūros vertybe yra paskelbta ir **kompozitoriaus Juozo Pakalnio** gimtinė, kurioje įrengta **memorialinė sodyba** (Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Veselkiškių k.). Lankytojai gali susipažinti su išlikusiais asmeniniais kompozitoriaus ir jo šeimos daiktais, muzikologų veikalais, spaudos publikacijomis, šeimos fotografijų albumais.

Seniausi rajono praeitį menantys objektai – tai piliakalniai su gyvenvietėmis, pilkapiai, kapinynai, senovės gyvenvietės ir dvarvietės. Šios kultūros paveldo vertybės puošia ir turtina Pakruojo rajono kraštovaizdį.

2.3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMAS PAKRUOJO RAJONE

Stebėsena. Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros paveldo tarnyba kasmet atlieka kultūros paveldo objektų stebėseną: parengia ir Kultūros paveldo apsaugos departamento Šiaulių teritoriniam padaliniiui pateikia nekilnojamųjų kultūros vertybių apžiūros aktus. Kultūros paveldo tarnyba 2010 m. KPD Šiaulių teritoriniam padaliniiui pateikė 43, 2011 m. – 27, 2012 m. – 52 nekilnojamųjų kultūros vertybių apžiūros aktus. Remiantis nekilnojamųjų kultūros vertybių apžiūros aktais, matyti, kad didžioji dauguma nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų Pakruojo rajono savivaldybėje yra patenkinamos būklės.

Ženklinimas. Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros paveldo tarnybos darbuotojai 2009 m. paženklino 10, 2010 m. – 12 valstybės saugomų kultūros paveldo objektų, kitai kategorijai priklausantys kultūros paveldo objektai ar vietovės nebuvo ženklunami.

2.3.1. lentelė. Kultūros paveldo objektų ir vietovių ženklėjimas 2009–2012 m.

Kategorijos/Metai	2009	2010	2011	2012
Kultūros paveldo objektai, turintys paminklo statusą	—	—	—	—
Kultūros paveldo objektai, turintys valstybės saugomo objekto statusą	10	12	—	—
Kultūros paveldo objektai ir vietovės, kuriems taikoma pradinė apsauga	—	—	—	—

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Viešinimas. Svarbi Kultūros paveldo tarnybos funkcija – šviečiamoji veikla, kultūros paveldo sklaida ir pažinimas. Kultūros paveldo tarnybos darbuotojai yra atsakingi už informacijos apie kultūros paveldą sklaidą, straipsnių įvairiems leidiniams rengimą, ekskursijų vedimą, interesantų konsultavimą ir kt. Pakruojo rajono savivaldybės taryba 2013 m. vasario 21 d. sprendimu T-31 „Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, šviečiamųjų ir pažintinių-informacinių projektų dalinio finansavimo Pakruojo rajono savivaldybės biudžeto lėšomis programos patvirtinimo“ patvirtino programą, pagal kurią suinteresuoti subjektai galės teikti paraiškas nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, šviečiamųjų ir pažintinių-informacinių projektams finansuoti.

Viena iš kultūros paveldo informacinės sklaidos ir pažinimo galimybių – Europos paveldo dienų organizavimas aktualiomis kultūros paveldo temomis. Jų metu akcentuojami šimtmečius trukę kultūriniai mainai tarp įvairių Europos šalių, šiandien sudarantys valstybių kultūros paveldą. 2011 m. Linkuvos kultūros centre įvyko renginys, skirtas Europos paveldo dienai „Paslėpti senosios regulos karmelitų ordino Linkuvos vienuolyno lobiai“. Taip pat Savivaldybėje buvo parengta dokumentų paroda „Europos paveldo dienos“. 2012 metų tema – „Genius loci. Vietos dvasia“. Ja buvo siekiama atkreipti dėmesį į tai, kas sukuria savitą tiek atskiro paminklo, tiek viso rajono, tiek viso miestelio ar miesto „aurą“ – išskirtinę vietos dvasią.

2.4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO FINANSAVIMAS PAKRUOJO RAJONE

Pagrindiniai Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo restauravimo šaltiniai pastaraisiais metais buvo savivaldybės biudžeto, EEE finansinio mechanizmo programos ir ES struktūrinės paramos lėšos. Būtina pastebėti, kad pastaraisiais metais visos didžiosios investicijos buvo skirtos Pakruojo dvaro sodybai.

2.4.1. lentelė. Įgyvendinti ir įgyvendinami kultūros paveldo investiciniai projektai 2009–2013 m.

Projekto pavadinimas	Projekto vertė	Pagrindiniai atlikti/numatyti atlikti darbai
Įgyvendinti projektai		
Dokumentų, reikalingų Pakruojo dvaro centrinių rūmų restauracijai, parengimas	242 tūkst.Lt	Parengti dokumentai
Pakruojo dvaro sodybos pritaikymas turizmo reikmėms	9,2 mln. Lt	Įgyvendinus projektą, buvo restauruoti bei iš dalies pritaikyti turizmo (ypač atvykstantojo) reikmėms unikalios Pakruojo dvaro sodybos centriniai rūmai, juos supanti teritorija, įrengta dalis inžinerinių tinklų.
Pakruojo dvaro sodybos pastatų ir jos teritorijoje esančios Kruojos upės pritaikymas viešiesiems turizmo poreikiams	10,22 mln. Lt	Gauta parama leido atlikti Pakruojo dvaro sodybos vandens malūno, malūnininko namo, vėjo malūno ir karčemos restauravimo, dalies teritorijos sutvarkymo darbus. Pagal šį projektą taip pat išvalyta dalis Kruojos upės, sutvarkyta pakrantė, išgrįsta trinkelėmis Karčemos gatvė, esanti Pakruojo dvaro sodybos teritorijoje.
Dalies Pakruojo dvaro sodybos pastatų rekonstrukcija ir pritaikymas kultūros ir viešosioms reikmėms	1,905 mln. Lt	Įgyvendinus projektą, buvo restauruoti ir kultūros bei viešosioms reikmėms pritaikyti 2 Pakruojo dvaro sodybos pastatai – kalvė ir sandėlis: įrengta meninės kalvystės kalvė, kalvystės dirbinių restauravimo dirbtuvės, kalvystės dirbinių ekspozicija „Geležinis kelias“, kalvystės dirbinių foto ekspozicija, audiovizualinis kambarys.
Pakruojo kaimo Žemdirbių gatvės rekonstrukcija	345,5 tūkst. Lt	Rekonstruota Pakruojo dvaro sodybos teritorijoje esanti Žemdirbių gatvė – įrengta trinkelė ir grindinio danga, lietaus nuotekų tinklai, šaligatviai, gatvės apšvietimas.
Įgyvendinami projektai		
Dalies Pakruojo dvaro sodybos pastatų restauravimas ir pritaikymas turizmo reikmėms	1,907 mln. Lt	Projekto įgyvendinimo metu bus restauruoti bei turizmo reikmėms pritaikyti 6 dvaro sodybos pastatai (arklidės, tarnautojo namas, spirito varykla, 2 svirnai, vežimėnis), kuriuose bus plėtojamos kultūrinio-pažintinio turizmo paslaugos.
Pietinės Pakruojo dvaro sodybos dalies pastatų rekonstravimas ir kompleksinis teritorijos sutvarkymas, pritaikant visuomenės poreikiams	3,3 mln. Lt	Projekto įgyvendinimo metu bus sutvarkyta pietinė Pakruojo dvaro sodybos dalis (oficina, kaulidė, tvartas bei dvi arkados, pietinės dvaro sodybos dalies aikštė (laiptai, grindinys, veja, tvora ir kt.), įrengti inžineriniai tinklai.

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Atsižvelgiant į tai, kad pastaraisiais metais visos didžiosios investicijos buvo skirtos Pakruojo dvaro sodybai, dėl lėšų trūkumo nebuvo užtikrintas finansavimas kitų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, įtrauktų į Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginę plėtros planą, restauracijai ar pritaikymui viešiesiems poreikiams.

2.5. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ PADĖTIES ANALIZĖ PAKRUOJO RAJONE

Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo objektų situacijos padėtis yra vertinama atsižvelgiant į strateginius Savivaldybės dokumentus, Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą, Pakruojo miesto teritorijos bendrąjį planą, Savivaldybės administracijos 2013 m. išskirtus prioritetinius rekonstruoti nekilnojamojo kultūros paveldo objektus, VšĮ Pakruojo turizmo ir informacijos centro statistika.

2.5.1. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2007-2013 M. STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Nekilnojamas kultūros paveldas Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginiame plėtros plane (toliau – strateginis plėtros planas) analizuojamas 2.1.5. skyriuje Turizmas. Šiame skyriuje konstatuojama, kad kultūros paveldo objektų parengimas turistų lankymui yra viena iš Pakruojo rajono turizmo įvaizdžio formavimo priemonių. Plėtros planas išskiria svarbiausius Pakruojo rajono kultūros paveldo objektus, tačiau kaip išskirtinę kultūros paveldo dalį nurodo vėjo malūnus.

Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginio plėtros plano priemonės, susijusios su kultūros paveldo plėtra, patenka po I prioriteto, 3 tikslo, 1 ir 2 uždaviniais.

2.5.1.1. lentelė. Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginio plėtros plano priemonių, susijusių kultūros paveldu, įgyvendinimo ir aktualumo situacija 2013 m.

Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Būsena 2013 m. (įvykdyta, dalinai įvykdyta, neįvykdyta)	Aktualumas (aktualu ar neaktualu 2014–2020 m. laikotarpiui)
I Prioritetas. Progresyvi rajono pramonės, verslo ir turizmo plėtra			
3 Tikslas. Didinti turizmo potencialą ir efektyviau išnaudoti turizmo išteklius			
1 Uždavinys. Pritaikyti paveldo objektus ir gamtos vertybes efektyviam turizmui			
Steigvilių vėjo malūno modernizavimas	Restauruotas 1 vėjo malūnas	Neįvykdyta	Aktualu
Pakruojo dvaro sodybos dalies pastatų ir jos teritorijoje esančios Kruojos upės pritaikymas viešiesiems turizmo poreikiams	Išvalyta Kruojos upė, rekonstruoti dvaro pastatai	Įvykdyta	Neaktualu
Pakruojo dvaro sodybos pritaikymas turizmo reikmėms	Restauruoti dvaro pastatai	Įvykdyta	Neaktualu
Dalies Pakruojo dvaro sodybos pastatų restauravimas ir pritaikymas viešosioms reikmėms	Restauruoti dvaro pastatai	Įvykdyta	Neaktualu
Buvusios gaisrinės pastato (Laisvės a. 10, Pakruojis) restauravimas ir pritaikymas viešiesiems turizmo poreikiams, įkuriant meno mokyklą ir amatų centrą	Įkurta meno mokykla, amatų centras	Neįvykdyta	Aktualu
Senosios regulos karmelitų vienuolyno ansamblio pritaikymas viešiesiems turizmo poreikiams	Restauruotas ir pritaikytas vienuolyno namas Linkuvoje	Neįvykdyta	Aktualu
Vienuolyno restauravimas (1 pastatas)	Restauruotas vienuolyno pastatas	Neįvykdyta	Aktualu
Tričių piliakalnio pritaikymas efektyviam turizmui, Joninių šventei	Pritaikytas Tričių piliakalnis lankymui	Neįvykdyta	Neaktualu
Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčia	Restauruotas bažnyčios šventorius ir tvora	Įvykdyta dalinai	Aktualu
Peleniškių piliakalnio sutvarkymas	Sustiprinti šlaitai, įrengti laiptai, pastatytas informacinis stendas	Neįvykdyta	Aktualu
2 Uždavinys. Plėtoti turizmo informacinę sistemą Pakruojo rajone			
Informacinių ženklų, filmų, stendų, leidinių apie Pakruojo rajono lankytinas vietas parengimas	Ženklaai, stendai, leidiniai, informacinė medžiaga	Įvykdyta	Aktualu
Linkuvos miesto galimybių studijos parengimas	Parengta galimybių studija	Neįvykdyta	Aktualu

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Remiantis 2.5.1.1. lentelėje pateiktais duomenimis, matyti, kad tolimesniu strateginio planavimo laikotarpiu 2014–2020 m. išlieka aktualios dauguma 2007–2013 m. strateginio plėtros plano priemonių, susijusių su kultūros paveldu. Pakruojo dvaro sodybos atnaujinimo priemonės yra neaktualios tolimesniam laikotarpiui, tačiau būtina paminėti, kad viso dvaro komplekso sutvarkymo darbams ir toliau yra reikalingos investicijos.

Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginio plėtros plano rengimo metu vyko rajono gyventojų nuomonės apklausa. Šios apklausos rezultatai rodo, kad labiausiai vystytini turizmo objektai Pakruojo rajone yra nekilnojamojo kultūros paveldo objektai: dvarų sodybos (71,4 proc. respondentų) ir malūnai (51,9 proc.).

2.5.2. PAKRUOJO RAJONO TURIZMO PLĖTROS STUDIJA

Pakruojo rajono turizmo plėtros studija buvo parengta 2011 m. Šioje studijoje analizuojama esama rajono turizmo situacija, numatomos galimos plėtros kryptys, nustatyta turizmo plėtros vizija, plėtros prioritetai ir juos apibūdinantys tikslai iki 2020 m.

Pakruojo rajono turizmo plėtros studijoje pateikiama turizmo objektų sezoniškumo ir jo mažinimo galimybių analizė bei įvertinimas. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sezoniškumo įtaka vertinama kaip vidutinė, maža ar didelė, o sezoniškumo įtakos mažinimo galimybės – daugumoje didelės (buvusių dvarų sodybų, malūnų ir religinės paskirties bei kitų objektų galimybės yra didelės, urbanistinio paveldo – vidutinės, istorijos objektų – mažos, archeologijos ir mitologijos objektų – mažos).

2.5.2.1. lentelė. Turizmo sezoniškumo ir jo mažinimo galimybių analizė ir įvertinimas

Turizmo objektas	Sezoniškumo įtaka	Sezoniškumo įtakos mažinimo galimybės	Paiškinimai
Urbanistinis paveldas	Vidutinė	Vidutinė	Žeimelis, Linkuva, Rozalimas ir Lygumai daugiausiai lankomi šiltuoju metų laiku. Žeimelis ir Linkuva sulaukia turistų ir ne sezono metu, nes šiuose miesteliuose galima aplankyti išskirtinius „po stogu“ esančius turizmo objektus (pvz. Linkuvos karmelių vienuolyną, „Žiemgalos“ muziejų ir kt.). Šaltuoju metų laiku turistus į šiuos miestelius pritrauktų miestelių šventės, įvairūs renginiai, reikėtų populiarinti šiuose miesteliuose esančius lankytinus objektus bei alaus degustacijas pas geriausius rajono aludarius.
Buvusios dvarų sodybos	Vidutinė	Didelės	Vienintelis Pakruojo dvaro sodybos kompleksas šiuo metu yra rekonstruojamas ir jau dabar iš dalies yra pritaikytas turistų lankymui visais metų laikais, o kiti dvarai ir jų sodybos yra apleistos, nepritaikytos turistų poreikiams. Būtina rekonstruoti, atstatyti ir turizmo bei kultūros poreikiams pritaikyti išlikusius dvarus ir jų sodybas, jose įrengti muziejus, pritaikyti apgyvendinimo ar maitinimo įstaigų veiklai, organizuoti įvairius renginius, šventes, parengti edukacines programas.
Malūnai	Vidutinė	Didelės	Kai kurie Pakruojo rajono malūnai yra įtraukti į turistinį maršrutą „Vėjo malūnų kelias“, dalis malūnų gali būti lankomi bet kuriuo metų sezonu, tačiau atskirą turistams pritaikytą ekspoziciją turi tik Stačiūnų malūnas. Tačiau dauguma malūnų turistiniu atžvilgiu yra nepatrauklūs. Visi išlikę vėjo malūnai turėtų būti restauruoti ir eksponuojami kaip išskirtinė kraštovaizdžio vertybė, juos pritaikius apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų veiklai bei kultūros ir švietimo poreikiams, vėjo malūnai būtų lankomi ištiesus metus.
Religinės paskirties ir kiti statiniai	Maža	Didelės	Daugumą architektūros paminklų galima lankyti bet kuriuo metų laiku, tačiau kai kurie architektūros paminklai iš viso nepritaikyti turizmo poreikiams. Sutvarkyti ir kultūros poreikiams pritaikyti visus svarbiausius rajono architektūros paminklus, o tam kad jie būtų patrauklūs turistams visus metus, galima šiuose objektuose organizuoti edukacines programas, įvairius renginius, susitikimus, minėjimus ir kt.
Istorijos objektai	Didelė	Mažos	Didesnę dalį šių objektų sudaro naujųjų amžių istoriją liudijantys objektai. Šios istorinės vietos nėra patrauklios didžiajai daliai turistų. Šiuos objektus galima pritaikyti atskiroms turistų grupėms (žydų genocidų aukų kapus – Izraelio piliečiams, Vytauto Didžiojo, Birutės paminklą ir A. Vainausko kapą – istorijos mylėtojams ir pan.). Šiuose objektuose galima rengti įvairius paminėjimus su atrakcijomis ir inscenizacijomis.
Archeologijos ir mitologijos objektai	Didelė	Mažos	Šie objektai gausiausiai lankomi šiltuoju metų laiku, nes žiemos metu juos sunku pasiekti. Siekiant šiuos objektus pritaikyti lankymui visais metų laikais, reikalinga jų priežiūra, sniego valymas ir kt., siekiant sudaryti sąlygas lengvesniam ir patogesniam šių objektų pasiekiamumui. Archeologijos ir mitologijos objektus (ypač piliakalniai ir dubenuotieji akmenys) dažnai gaubia legendos ir padavimai, kuriuos galima išnaudoti organizuojant įvairias šventes ir kitus renginius, ne tik šiltuoju, bet ir šaltuoju sezonais. Tačiau atsivėlgiant į šių objektų specifiką, jų pritaikymas sezoniškumo mažinimui yra ribotas.

Šaltinis: Pakruojo rajono turizmo plėtros studija

Pakruojo rajono savivaldybės turizmo plėtros studijoje atitinkamai vertinami ir gamtos išteklių, paslaugų, pramogų, sporto ir kitas potencialas. Įvertinus visus turizmo objektus, nagrinėjamus Pakruojo rajono savivaldybės turizmo plėtros studijoje, galima teigti, kad nekilnojamojo kultūros paveldo objektų atnaujinimo darbai yra vienas svarbiausių veiksmų siekiant sumažinti sezoniškumo įtaką turizmo plėtrai Pakruojo rajono savivaldybėje.

Turizmo plėtros studijoje įvertinus turizmo maršrutus, matyti, kad didžioji dalis turistams siūlomų aplankyti vietų yra nekilnojamojo kultūros paveldo objektai: Pakruojo dvaro sodyba bei kiti dvarai, Pakruojo žydų sinagoga, Linkuvos, Žeimelio, Rozalimo miesteliai, vėjo malūnai, bažnyčios ir kt. Tai patvirtinta ir Pakruojo rajono turizmo vizija iki 2030 m.: Pakruojo rajonas – patraukliausias Šiaurės Lietuvos turizmo traukos centras, siūlantis susipažinti su įspūdingais šio regiono kultūros paveldo objektais ir pasimėgauti išskirtinėmis pramogomis.

2.5.3. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

Pakruojo rajono savivaldybės taryba 2008 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. T-291 „Dėl Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ patvirtino Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą. Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais privalo vadovautis valstybės institucijos, savivaldybės, visuomeninės ir nevyriausybines organizacijos, fiziniai ir juridiniai asmenys, planuojantys ar vykdančys veiklą šioje teritorijoje.

Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose (2.3.) nurodoma, kad prioriteto tvarka turi būti tvarkomi ir pritaikomi naudojimui kultūros paveldo objektai, esantys Žeimelio, Linkuvos-Petrašiūnų ir Pakruojo-Rozalimo arealuose. Toliau prioriteto tvarka yra išskirti lankymui pritaikomi kultūros paveldo objektai, esantys turizmo plėtros zonoje ir arti jos:

- Pakruojo dvaro sodyba (statinių kompleksas) – valstybės saugomas kultūros paminklas;
- Tričių piliakalnis – valstybės saugomas kultūros paveldo objektas;
- Peleniškių piliakalnis – valstybės saugomas kultūros paminklas;
- Žeimelio miestelio urbanizuota vietovė.

Visi išlikę vėjo malūnai turi būti konservuojami ir eksponuojami kaip išskirtinė šio krašto kraštovaizdžio vertybė. Jie gali būti pritaikomi turizmo infrastruktūrai, paslaugoms kurti, eksponuojami kaip lankytini objektai.

Atsižvelgiant į nekilnojamojo kultūros paveldo objektų padėties situaciją 2013 m., matyti, kad sparčiausiai atnaujinama bei yra pagrindinis turistų traukos objektas rajone – Pakruojo dvaro sodyba. Kitiems prioritetinių kultūros paveldo objektų, išskirtų Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose, atnaujinimo darbams investicijų labai trūksta siekiant plėtoti rajono savitumo ir patrauklumo šaltinius bei didinti turistų srautus.

2.5.4. PAKRUOJO MIESTO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

Pakruojo rajono savivaldybės taryba 2013 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. T-43 „Dėl Pakruojo miesto teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ patvirtino Pakruojo miesto teritorijos bendrąjį planą. Pakruojo miesto bendrojo plano koncepcija yra parengta 20 metų laikotarpiui (2011–2031 m.) kaip sudėtinė bendrojo plano dalis. Pagrindinis dėmesys koncepcijoje yra skiriamas miesto teritorijos urbanistinės struktūros tvarkymui, architektūrinės erdvinės kompozicijos plėtrai, bei miesto plėtros darnai ir gyvenimo kokybės problemoms spręsti.

Pakruojo miesto teritorijos bendrojo plano aiškinamasis raštas (III Etapas. Konkretizuoti sprendiniai) nurodo, kad Pakruojo mieste esantys kultūros paveldo objektai yra svarbūs ne tik išliekamąja prasme, bet ir kaip rekreacijos mąstą ir intensyvumą įtakojantys objektai. Pastaruoju dokumentu yra siūloma rekonstruoti senosios gaisrinės pastatą ir Pakruojo malūno-lentpjūvės statinių kompleksą. Valstybės saugomo kultūros paveldo objekto – senosios gaisrinės pastato bokštas – yra miesto vertikalioji dominantė, todėl svarbus miesto centrinės dalies kompozicijoje. Malūno-lentpjūvės statinių kompleksas yra pačiame miesto centre, itin strategiškai patogioje vietoje. Siekiant apsaugoti šį kultūros paveldo objektą nuo visiško sunykimo, reikalinga restauracija. Siūloma veiklos konversija į komercinės, gyvenamosios paskirties teritoriją, kur galėtų atsirasti gyventojų poreikius tenkinantis kompleksas.

2.5.5. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS GALIMYBIŲ IR PRIORITETŲ 2014–2020 M. LAIKOTARPIUI ANALIZĖ

Pakruojo rajono savivaldybės administracija. 2013 m. birželio mėn. Pakruojo rajono savivaldybės administracija, atsiliepdama į LR kultūros ministerijos užklausimą dėl prioritetinių renovuoti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų 2014–2020 m. laikotarpiu, sudarė toliau pateikiamą sąrašą (žr. 2.5.5.1. lentelę). Minėtas sąrašas yra sudarytas atsižvelgiant į jau įgyvendintus projektus, vietos žmonių interesus, finansines galimybes bei poreikius.

2.5.5.1. lentelė. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai būtini renovuoti 2014–2020 m. Pakruojo rajono savivaldybėje

Objektas	Unikalus numeris
Pakruojo gaisrinė	30734
Pakruojo dvaro sodybos pieninė	23301
Evangelikų bažnyčia	23292
Spaustuvė „Titnagas“	1004
Kompozitoriaus Juozo Pakalnio memorialinė sodyba	11045
Evangelikų liuteronų bažnyčia	16039
Pastatas (Liuteronų-evangelikų bažnyčios pastoratas)	17009
2 malūnai (pasirinktinai)	-
Koplytėlė su ornamentuotu kryželiu ir Marijos skulptūra	14833

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Remiantis 2.5.5.1. lentelėje pateiktais duomenimis ir juos lyginant su anksčiau minėtais strateginiais savivaldybės dokumentais, būtina pastebėti, kad spaustuvė „Titnagas“, kompozitoriaus Juozo Pakalnio memorialinė sodyba ir koplytėlė su ornamentuotu kryželiu ir Marijos skulptūra (viso 3 objektai) nebuvo minimi Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose, Pakruojo miesto teritorijos bendrojo plano sprendiniuose, Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginiame plėtros plane ar Pakruojo rajono turizmo plėtros studijoje. Taip pat pastebėtina, kad prioritetiniame sąrašė nėra nei vieno archeologinio ar urbanistikos paminklo, Karmelitų vienuolyno ansamblio, Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčios, sinagogų ir kitų objektų, įtrauktų į minėtus strateginius Savivaldybės dokumentus.

Taip pat būtina paminėti, kad Pakruojo rajono savivaldybė iki 2013 m. visas didžiąsias investicijas skyrė Pakruojo dvaro sodybai, dėl lėšų trūkumo nebuvo užtikrintas finansavimas kitų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų. Planuojant 2014–2020 m. laikotarpį, numatoma į prioritetinių rekonstruoti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašą įtraukti Rimkūnų dvarą, Pakruojo sinagogą, Aleknaičių ir Pašvitinio vėjo malūnus.

VsĮ Pakruojo turizmo ir informacijos centras. VsĮ Pakruojo turizmo ir informacijos centras, įvertinęs 2010–2012 m. veiklą, populiariausiu turistiniu maršrutu Pakruojo rajone išskyrė Vėjo malūnų kelią; daugiausiai lankytojų 2010–2012 m. (išskyrus Pakruojo dvaro sodybą) sulaukė Linkuvos Karmelitų vienuolynas. Pakruojo turizmo centro vertinimu didžiausio turistų srauto sulauktų Linkuvos Karmelitų vienuolynas, Pakruojo sinagoga bei Pakruojo malūnas, jeigu šie objektai būtų rekonstruoti ir pritaikyti patogiam turistų lankymui.

Vietos gyventojų nuomonė. Rengiant Pakruojo rajono kultūros paveldo plėtros galimybių studiją, buvo pasidomėta kelių vietos bendruomenių ir verslininkų nuomonės, kas pasikeistų bendruomenės gyvenime, jeigu jų atstovaujamoje seniūnijoje būtų atnaujinti ir turistų lankymui pritaikyti nekilnojamojo kultūros paveldo objektai. Dažniausiai paminėti atsakymai buvo: daugiau į bendruomeninę veiklą įsitrauktų jaunimo bei aktyvėtų gyventojų verslumas. Seniūnijų atstovai dažniau minėjo galimai padidėsiantį turistų srautą ir suaktyvėjusį bendruomeninį gyvenimą.

Išvados. Atsižvelgiant į tai, kad Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatoma galimybė Pakruojo rajonui būti išskirtine pramogų ir laisvalaikio paslaugų vieta, galima formuoti prielaidą, kad tai gali būti įgyvendinta pritaikius šioms paslaugoms *buvusias dvarų sodybas, vėjų malūnus bei kitus statinius*, kuriuose būtų galima teikti pramogų ir laisvalaikio paslaugas. Remiantis visais 2.5. skyriuje apžvelgtais Pakruojo rajono savivaldybės strateginiais dokumentais bei Pakruojo rajono savivaldybės administracijos 2013 m. išskirtais prioritetais, galima išskirti šiuos nekilnojamojo kultūros paveldo objektus, kuriems turi būti skirtas ypatingas finansinis dėmesys siekiant prisidėti prie Pakruojo rajono kaip pramogų ir laisvalaikio vietos plėtros 2014–2020 m.

2.5.5.2. lentelė. Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, kuriems turi būti skiriamas prioritetas planuojant finansinius išteklius 2014–2020 m.

Buvusios dvarų sodybos	Vėjo malūnai	Kiti statiniai
Pakruojo dvaro sodybos pieninė (u. n. 23301)	Pašvitinio vėjo malūnas (u. n. 12719)	Pakruojo sinagoga (u. n. 955)

Buvusios dvarų sodybos	Vėjo malūnai	Kiti statiniai
Evangelikų bažnyčia (Pakruojo dvaro sodybos kirche, u. n. 23292)	Steigvilių vėjo malūnas (u. n. 2401)	Pakruojo gaisrinė (u. n. 30734)
	Aleknaičių vėjo malūnas (u. n. 12665)	Spaustuvė „Titnagas“ (u. n. 1004)
		Žeimelio miestelio urbanizuota vietovė (u. n. 17128)
		Linkuvos, Lygumų ir Rozalimo miestelių urbanistika (atitinkamai u. n. 30334, u. n. 31706, u. n. 17103)
		Kompozitoriaus Juozo Pakalnio memorialinė sodyba (u. n. 11045)

Pakruojo rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, kuriems turi būti skiriamas prioritetas planuojant finansinius išteklius 2014–2020 m., autorius neįtraukia į 2.5.5.2. lentelę bažnyčių ar vienuolynų. To priežastis yra ta, kad šios sakralinės vietos tik išskirtiniu atveju gali teikti pramogų ar laisvalaikio paslaugas (pvz., svetingumo kompleksas Pažaislio kamaldulių vienuolyne, koncertinė veikla Šv. Kotrynos bažnyčioje ir pan.). Pakruojo rajono savivaldybės atveju numatoma laisvalaikio bei kultūrinės paslaugas teikti tik renovuotoje Pakruojo sinagogoje.

Taip pat būtina paminėti, kad prioritetas lentelėje 2.5.5.2. nėra skiriamas Tričių ir Peleniškių piliakalniams. Pažymėtina, kad piliakalnių pritaikymas masiniam turistų srautui yra žalingas, todėl Pakruojo rajono savivaldybės administracija atsisakė planų Tričių piliakalnį pritaikyti šventėms. Jis gali būti lankomas pavienių turistų, kurie domisi krašto istorija, kraštovaizdžiu. Peleniškių piliakalnio sutvarkymo darbai išlieka aktualūs. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad šiame piliakalnyje yra kapinės, pramogų ir laisvalaikio paslaugų organizavimas nebūtų tinkama vieta turistų srautui pritraukti.

2.6. KULTŪROS PAVELDO SSGG ANALIZĖ

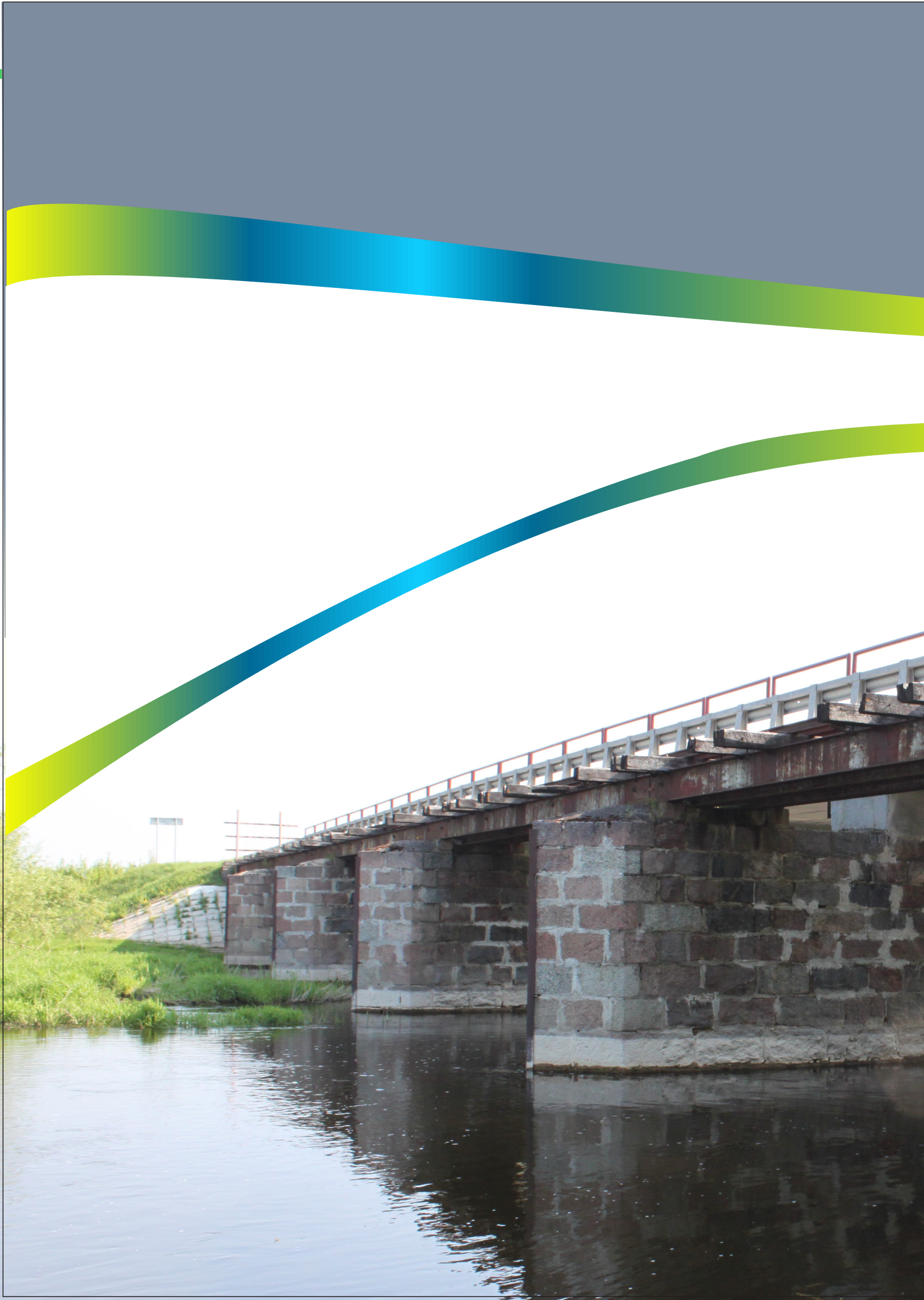
SSGG (angl. SWOT) reiškia „stiprybės, silpnybės, galimybės, grėsmės“ (angl. strenghts, weaknesses, opportunities, threats). SSGG analizės modelį sukūrė ir pirmą kartą verslo sferoje pritaikė JAV vadybos ekspertas, konsultantas A. S. Humphrey, kuris 1960–1970 m. Stanfordo universitete atliko tyrimą, grįstą Fortune 500 sąrašo kompanijų duomenimis. Šiuo metu SSGG analizės modelis yra vienas dažniausiai naudojamų esamos situacijos ir perspektyvų vertinimo metodų pasaulyje (Friesner, 2012).

Toliau yra pateikiama Pakruojo rajono kultūros paveldo situacijos bendra SSGG analizė.

SSGG analizės modelis taikomas, atliekant bet kurios organizacijos ar sektoriaus vidinės ir išorinės aplinkos tyrimą. Jis leidžia ne tik išanalizuoti esamus išteklius ir kompetencijas, bet ir apibūdinti makroekonominį klimatą, konkurencines sąlygas, pagrįsti strateginio vystymo(si) kryptis. SSGG analizė taip pat sudaro prielaidas nustatyti silpnybių poveikio mažinimo būdus, išryškinant stipriąsias vertinamo objekto puses.

3. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS TENDENCIJOS IR STRATEGIJA

Šiame skyriuje yra apžvelgiamos strateginės kultūros paveldo plėtros tendencijos ir kryptys Lietuvoje bei formuojamos Pakruojo rajono savivaldybės strateginės kultūros paveldo plėtros kryptys iki 2020 m.

3.1. KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS TENDENCIJOS IR PERSPEKTYVOS LIETUVOJE

Pasaulio valstybės ir nevyriausybines organizacijas konstatuoja, jog ateities raida turi būti grindžiama darnaus vystymosi strategija, t. y. ekonominių, aplinkosaugos ir socialinių-kultūrinių visuomenės interesų derme. Modernioje paveldosaugoje vyrauja supratimas, kad būtent kraštovaizdis įkūnija visuomenės kolektyvinę atmintį, kurios negalima atskirti nuo mūsų tapatybės.

Strateginės kultūros paveldo plėtros tendencijos ir kryptys Lietuvoje apibrėžiamos Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje⁵, 2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programoje⁶, Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėse, taip pat ir Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programoje.

Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje kultūros paveldo saugojimas bei jo sklaida per pritaikymą turizmo reikmėms yra įvardijama kaip viena pagrindinių kultūros politikos įgyvendinimo strateginių krypčių. Pasirinkta Lietuvos valstybės vizija išskiria, kad Lietuva taps didelių ekonominių ir kultūrinių galimybių turizmo šalimi. Įvertinus turizmo konkurencinius pranašumus ir atsižvelgiant į Lietuvos turizmo išteklių specializaciją bei diferenciaciją, integruojantis į ES bei įgyvendinant nustatytus Lietuvos turizmo plėtros strateginius tikslus ir uždavinius, išryškėja tokios prioritetinės turizmo plėtros rūšys kaip *kultūrinis ir pažintinis*, dalykinis ar verslo, kurortinis, vandens (jūrų ir upių), ekologinis ir kaimo turizmas. Strategijoje konstatuojama, kad kultūros paveldo tvarkymas atskleidžiant jo pažintinę vertę ir pritaikant jį viešam naudojimui bei kultūrinės veiklos (kūrybos, sukurtų vertybių sklaidos) plėtojimas sudaro palankias sąlygas turizmui, rekreacinei veiklai, gerina socialinę ir verslo aplinką, kelia gyvenimo kokybę visoje Lietuvoje, mažina menininkų, kultūros žmonių bei kitų valstybės piliečių emigraciją ir skatina jų reemigraciją.

2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programa – tai pagrindinis nacionalinis strateginis dokumentas, nubrėžiantis valstybės žingsnius 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“ ir siekiant sukurti pažangią, modernią ir stiprią valstybę, pasižyminčią sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo derme. Programoje atskiru horizontaliuoju prioritetu yra išskirta kultūra. Teigiama, kad esminę įtaką sėkmingai šalies raidai ateityje turės Lietuvos piliečių kultūros, mąstymo, elgsenos pokyčiai ir visuomenėje vyraujančios vertybės. Kultūros sektorius turi tapti šių procesų katalizatoriumi, įtvirtinant sumanios ekonomikos ir visuomenės vertybines nuostatas – atvirumą, kūrybingumą ir atsakomybę. Įgyvendinant prioritetą „Kultūra“, bus siekiama stiprinti visuomenės kultūrinę tapatybę, didinti visuomenės kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą. Tuo tikslu yra apibrėžtas 6.1.1. uždavinys „Išsaugoti ir aktualizuoti kultūros paveldą, pritaikyti jį visuomenės ugdymo, jos kultūrinės tapatybės stiprinimo, kultūrinio ir pažintinio turizmo poreikiams“. Atsižvelgiant į tai, išskiriamos šios svarbiausios minėto uždavinio įgyvendinimo kryptys:

- kompleksiškai tirti ir konservuoti/restauruoti kultūros paveldą (pasitelkiant ir konservavimo/restauravimo centrus), plėtoti kultūros paveldo infrastruktūrą ją išsaugant ir aktualizuojant;
- teikti paramą iniciatyvoms, ugdančioms tausaus vietos, nacionalinės ir pasaulinės reikšmės Lietuvos kultūros objektų naudojimo savimonę ir kultūrinį aktualizavimą;
- plėtoti dokumentinio ir kultūros paveldo prieinamumą elektroninėje erdvėje, skaitmeninti ir saugoti meno ir kultūrinio turinio produktus, kurti skaitmeniniu turiniu grindžiamas e. paslaugas bei sprendimus;
- įtvirtinti Lietuvos valstybingumo ir Europos vienijimosi „atminties vietas“ pilietinėje atmintyje;
- teikti paramą tradicinių amatų veikloms;
- teikti paramą iniciatyvoms prižiūrėti, aktualizuoti ir propaguoti vietos (kaimo, regiono) kultūrinės atminties objektus;
- įtraukti vietos bendruomenes ir privačių kultūros paveldo objektų savininkus į kultūros paveldo objektų priežiūrą, tvarkymą ir efektyvų pritaikymą kultūrinėms ir socialinėms reikmėms;
- skatinti kultūrinio turizmo infrastruktūros plėtrą.

2012 m. lapkričio 16 d. LR Kultūros ministras patvirtino **Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gaires**⁷. Šios gairės – tai politinis dokumentas, nustatantis sisteminius valstybinės kultūros paveldo apsaugos planavimo ir

5 Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002, Nr. 113-5029)

6 Patvirtinta LR Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482

7 Įsakymas Dėl nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairių patvirtinimo, 2012 m. lapkričio 16 d. Nr. IV-811

įgyvendinimo prioritetus ir kryptis. Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos prioritetai ir kryptys yra šios:

- Kultūros paveldo apskaita.
- Kultūros paveldo apsauga ir darni plėtra.
- Viešųjų investicijų į kultūros paveldo tvarkybą panaudojimo efektyvumas ir vertinimas.
- Skatinamųjų prielaidų ir priemonių tinkami saugoti ir naudoti kultūros paveldo objektus kūrimas.
- Visuomenės informavimas ir dialogas.
- Specialistų rengimas.

Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairėmis privalo vadovautis Kultūros ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų tarnautojai ar darbuotojai rengdami teisės aktų projektus, strateginio planavimo dokumentus, priimdami (pagal teisės aktais suteiktą kompetenciją) sprendimus, kitais būdais tobulindami kultūros paveldo apsaugos sistemą, viešai reikšdami oficialią poziciją principiniais paveldo apsaugos politikos klausimais bei vykdydami kitą su kultūros paveldo apsauga susijusią veiklą. Šių gairių pagrindu numatoma parengti Valstybinės kultūros paveldo apsaugos sritys plėtros 2013–2021 m. programą. Atitinkamos programos Lietuvoje iki šiol nėra buvę.

LR Seimas 2010 m. birželio 30 d. Nr. XI-977 patvirtino **Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires**. Šiose gairėse konstatuojama, kad Lietuvos kultūros politikos kaitos tikslas – atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą. Dešimčia Kultūros politikos kaitos gairių siekiama įtvirtinti kultūrą kaip strateginę valstybės raidos kryptį, norima visoje Lietuvoje kultūrą padaryti prieinamesnę. Siekiama reformuoti kultūros valdymą plėtojant kultūros savireguliaciją, pagerinti kultūros sistemos finansavimą, didinti Lietuvos kūrėjų intelektualinį kapitalą ir kūrybinių industrijų konkurencingumą, visą gyvenimą ugdyti kultūrinės žmogaus kompetencijas. Norima suformuoti visuminę paveldo apsaugos politiką, užtikrinti darnią plėtrą derinant paveldosaugos ir gamtosaugos tikslus su miestų plėtra. Lietuvos kultūros politikos 6-oji kaitos gairė „Formuoti bendrą integralios paveldo apsaugos politiką“ apibrėžia būtinus žingsnius siekiant išsaugoti šalies kultūros paveldo vertę:

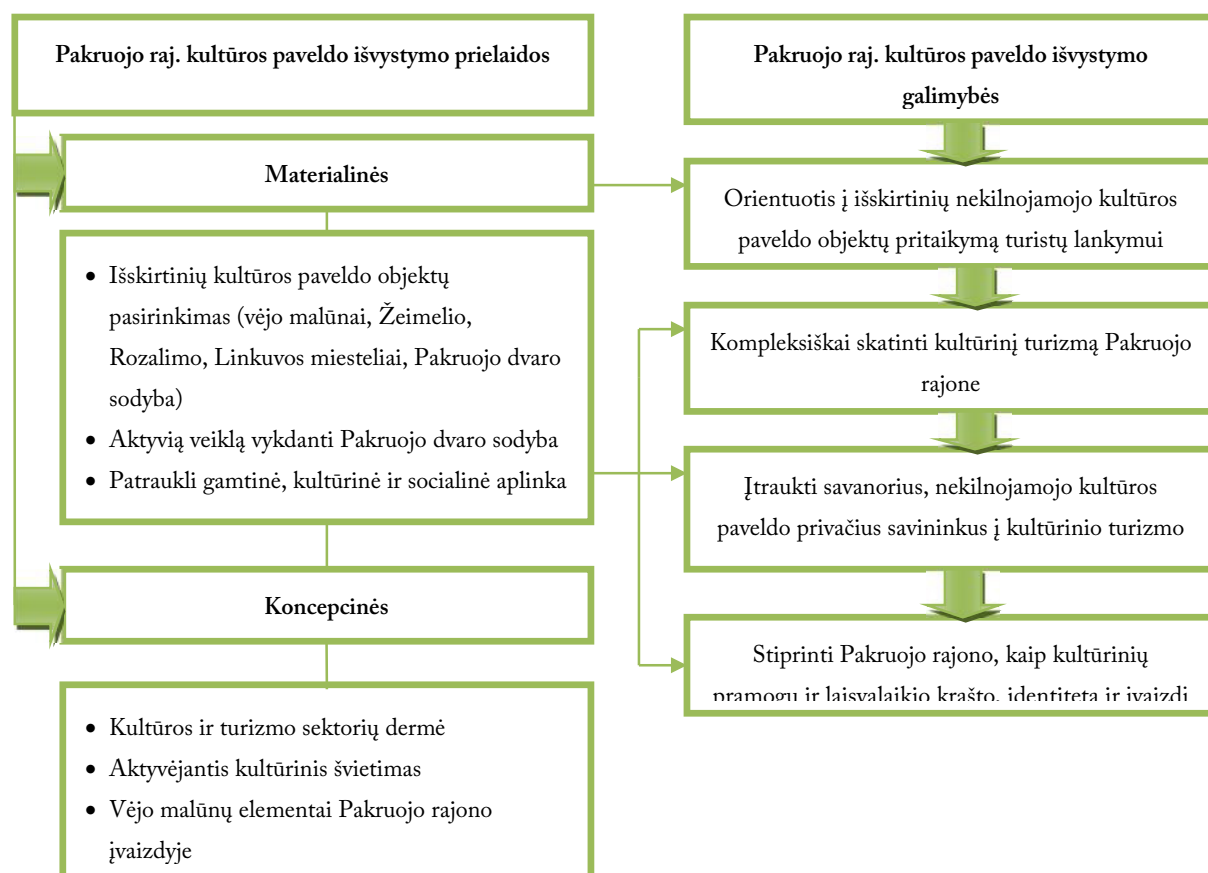
- plėtoti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus integruojant paveldosaugos, mokslo ir studijų institucijų potencialą;
- atlikti kompleksinę sistemos analizę ir įvertinus kultūros paveldo išsaugojimo priemonių efektyvumą ir rezultatyvumą, pertvarkyti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo sektoriaus finansavimo principus, tobulinti teisinę bazę;
- tinkamai kaupti, tvarkyti (konservuoti, restauruoti, taikyti kitas reikalingas priemones) ir naudoti paveldą jį tausojant ir taip išsaugant ateities kartoms;
- sudaryti sąlygas visuomenei dalyvauti paveldosaugos procesuose ir užtikrinti deramą informacijos apie paveldą sklaidą.

Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa siekiama pagerinti kultūrinės aplinkos ir paslaugų kokybę, skatinti regionines kultūros iniciatyvas ir kūrybinę raišką, plėtoti tarptautinį, tarpregioninį, tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Artėjant 2014–2020 m. Europos Sąjungos finansavimo laikotarpiui, LR kultūros ministerijos atstovai remiantis Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa kelia šį su kultūros paveldu susijusį uždavinį: sudaryti palankias sąlygas vietos bendruomenėms dalyvauti kultūros paveldo išsaugojime, užtikrinant jo tvarumą, atgaivinimą ir pritaikymą neatsiejant nuo vietos infrastruktūros ir paslaugų plėtros.

Apibendrinant Lietuvos Respublikos strategines kultūros paveldo plėtros tendencijas ir kryptis, galima pastebėti, kad kultūros paveldas yra pripažįstamas kaip strategiškai svarbus valstybės resursas bei užima svarbų vaidmenį turizmo sektoriuje. Puoselėjant kultūros paveldą, būtina tobulinti teisinę bazę, atsižvelgti į kintančius šiuolaikinės visuomenės savimonės ir darnios plėtros poreikius, plėtoti nuolatinį dialogą su kultūros paveldo objektų savininkais ir naudotojais, investuotojais, planuotojais ir kitomis suinteresuotomis šalimis. Būtina paminėti, kad kultūros paveldo apsaugos politika priklauso nuo šioje srityje susiklosčiusių visuomeninių santykių bei ekonominių ir socialinių aplinkybių, kurios nuolat kinta.

3.2. KULTŪROS PAVELDO IŠVYSTYMO PRIELAIDOS IR GALIMYBĖS PAKRUOJO RAJONE

Pakruojo rajono kultūros paveldo išvystymo prielaidos ir galimybės – materialinių ir koncepcinių sąlygų, susijusių su Pakruojo rajono potencialu tapti patrauklia, gausiai lankoma kultūrinio turizmo zona, visuma.

3.2.1. pav. Kultūros paveldo išvystymo prielaidos ir galimybės Pakruojis rajone

Materialinės Pakruojis rajono kultūros paveldo išvystymo prielaidos – išskirtinių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų pasirinkimas, kuriuos galima įtraukti į vietinius, regioninius, nacionalinius bei tarptautinius turizmo maršrutus, patraukli gamtinė aplinka siekiant suderinti kultūrinį turizmą su pramogų ir laisvalaikio organizavimu. Aktyviai veiklą vykdanči Pakruojis dvaro sodyba pritraukia į Pakruojis rajoną turistus, kuriems galima papildomai pasiūlyti kitus kultūrinio turizmo maršrutus, reprezentuojančius Pakruojis rajoną.

Konceptinės Pakruojis rajono kultūros paveldo išvystymo prielaidos – suformuota Pakruojis rajono turizmo vizija iki 2030 m., kurioje yra skiriamas konkretus vaidmuo kultūros paveldo objektams. Tai, kad turizmo ir kultūros paveldo sektorių plėtra yra glaudžiai susiję, leidžia formuoti universalius, įvairiapusių, daugelio lankytojų lūkesčius atitinkančius kultūrinio turizmo produktus.

Apibendrinant galima teigti, jog Pakruojis rajono kultūros paveldo išvystymo galimybės neatsiejamos nuo vidinio identiteto stiprinimo ir įvaizdžio, akcentuojančio kultūrinį turizmą, formavimo. Į kultūrinio turizmo skatinimo procesą tikslinga įtraukti ne tik tiesiogiai už tai atsakingas institucijas, bet ir savanorius, vietos gyventojus, nekilnojamojo kultūros paveldo privačius savininkus.

3.3. PAKRUOJIS RAJONO SAVIVALDYBĖS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS GAIRĖS IR PERSPEKTYVOS

Siekiant planuoti Pakruojis rajono savivaldybės kultūros paveldo sektoriaus plėtros raidą, būtina atsižvelgti į ilgalaikius nacionalinio ir savivaldybės lygmens strateginius dokumentus, ir tokiu būdu formuoti šias strategines kultūros paveldo plėtros kryptis iki 2020 m.:

- 1) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir apskaitos veiklos efektyvinimas
- 2) Bendradarbiavimo stiprinimas tarp viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektorių plėtojant kultūros paveldo išsaugojimą bei prieinamumą
- 3) Darnus kultūros paveldo objektų pritaikymas bei naudojimas atsižvelgiant į vietos bendruomenių kultūros, socialinius ir ekonominius poreikius

Strateginė kultūros paveldo plėtros kryptis „**Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir apskaitos veiklos efektyvinimas**“. Remiantis Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairėmis, kultūros paveldo apskaita yra esminė valstybės kultūros paveldo apsaugos politikos formavimo priemonė. Paveldas – tai svarbi, pridėtinę vertę kurianti

ūkio dalis, kurią tvarkant ir naudojant turi būti išsaugotos visos paveldo vertės ir nepažeistos ateinančių kartų teisės. Apskaitos pagalba apibrėžiama, kiek ir kokių kultūros paveldo vertybių valstybė siekia ir įsipareigoja išsaugoti, atskleidžia visuomenės valių tausoti ir išsaugoti vertingiausias kultūros paveldo objektus. Efektyvus apskaitos organizavimas ne tik užtikrina racionalią kultūros paveldo apsaugą, bet ir sudaro prielaidas darniai plėtrai, kuriančiai sąlygas kultūros paveldo priežiūrai, naudojimui ir apsaugai organizuoti.

Strateginė kultūros paveldo plėtros kryptis „**Bendradarbiavimo stiprinimas tarp viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektorių plėtojant kultūros paveldo išsaugojimą bei prieinamumą**“. Istorinis ir kultūrinis šviečiamasis darbas turi būti plėtojamas nuo vietos jaunuomenės, bendruomenių, savivaldybių iki politikų ir tarptautinių investuotojų. Inovatyvios visuomenės informavimo priemonės, atitinkančios laikmečio dvasią ir poreikius, gali daryti didelį poveikį kultūros paveldo apsaugai. Bendradarbiavimo su kultūros paveldo objektų savininkais ir naudotojais stoka kultūros paveldo apsaugą daro deklaratyvia, menkai efektyvia. Kokybiška metodinė informacija, geras prieinamumas prie jos ir suinteresuotų pusių konsultavimas apie kultūros paveldo apsaugos priemones ir būdus, o taip pat dialogas su suinteresuotomis pusėmis turi tapti prevencijos priemonėmis prieš kultūros paveldo niokojimą. Šiam tikslui plėtotina finansinė ir techninė parama bei suinteresuotųjų įtraukimas į kultūros paveldo apsaugos vadybą.

Strateginė kultūros paveldo plėtros kryptis „**Darnus kultūros paveldo objektų pritaikymas bei naudojimas atsizvelgiant į vietos bendruomenių kultūros, socialinius ir ekonominius poreikius**“. Kultūros paveldo apsaugos suvokimas negali neatsizvelgti į kintančius šiuolaikinės visuomenės savimonės ir darnios plėtros poreikius. Siektina harmonizuoti santykius tarp šiuolaikinių socialinių, ekonominių, kultūrinių visuomenės plėtros ir kultūros paveldo naudojimo bei apsaugos galimybių ir poreikių, išlaikant pusiausvyrą tarp kultūros paveldo objektų naudojimo bei autentiško jų turinio tausojimo. Vienpusis, formalus, ekonomiškai ir socialiai neefektyvus kultūros paveldo objektų valdymas ne tik neužtikrina jų išsaugojimo, bet trikdo šiuolaikinę plėtrą: teritorijų planavimą, infrastruktūrų vystymą, investicijas, socialinius santykius, taip ribodamas vystymosi darną, galimybes didinti išteklius ir gerinti sąlygas kultūros paveldui išsaugoti.

3.3.1. lentelė. Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros priemonių planas 2014–2020 m.

Uždaviniai	Priemonės	Pasiekimo indikatoriai	Atsakingi vykdytojai	Galimi finansavimo šaltiniai
1 Prioritetas. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir apskaitos veiklos efektyvinimas				
1.1. Tikslas. Tinkamai kaupti, tvarkyti ir naudoti paveldą jį tausojant ir taip išsaugant ateities kartoms				
1.1.1. Sistemingai didinti kultūros paveldo apsaugos ir apskaitos efektyvumą	1.1.1.1. Kultūros paveldo ženklavimo infrastruktūros modernizavimas	Modernių ženklavimo infrastruktūros sprendinių skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.1.2. Mokslinių tyrimų skatinimas	Vykdomų mokslinių tyrimų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.1.3. Konservavimo darbų tęstinumas	Konservuotų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.1.4. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertingųjų savybių nustatymas	Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, kuriems buvo nustatytos vertingosios savybės, skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos

Uždaviniai	Priemonės	Pasiekimo indikatoriai	Atsakingi vykdytojai	Galimi finansavimo šaltiniai
1.1.2. Užtikrinti projektinės veiklos tęstinumą	1.1.2.1. Paraiškų ES struktūriniais fondams teikimo tęstinumas	Pateiktų paraiškų ES fondams skaičius Įgyvendinamų projektų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės administracija VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras Privatus asmenys	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.2.2. Dvišalio bendradarbiavimo vystymas (pvz., su Norvegija)	Pateiktų paraiškų dėl dvišalio bendradarbiavimo skaičius Įgyvendinamų dvišalio bendradarbiavimo projektų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės administracija VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras Privatus asmenys	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.2.3. Metodinė pagalba privatiems kultūros paveldo objektų savininkams rengiant kultūros paveldo objektų projektus/paraiškas	Kultūros paveldo objektų projektai, parengti bendradarbiaujant su savivaldybe	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.2.4. Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, šviečiamųjų ir pažintinių-informacinių projektų tęstinumas	Įgyvendintų nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, šviečiamųjų ir pažintinių-informacinių projektų skaičius Projektuose dalyvavusių asmenų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės administracija VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	1.1.2.5. Metodinė pagalba suinteresuotiems asmenims rengiant projektus, susijusius su nekilnojamojo kultūros paveldo puoselėjimu	Suteiktų konsultacijų skaičius Parengtų ir įgyvendintų projektų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Pakruojo rajono savivaldybės Strateginės plėtros ir statybos skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
2 Prioritetas. Bendradarbiavimo stiprinimas tarp viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektorių plėtojant kultūros paveldo išsaugojimą bei prieinamumą				
2.1. Tikslas. Kurti veiksmingas visuomenės informavimo ir konsultavimo priemones				
2.1.1. Didinti informacijos apie kultūros paveldą prieinamumą	2.1.1.1. Informacinių technologijų integravimas į nekilnojamojo kultūros paveldo rinkodarą	Integruotų informacinių technologijų į nekilnojamojo kultūros paveldo rinkodarą skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	2.1.1.2. Pakruojo rajono kultūros paveldo plėtros studijos platinimas rajono viešose įstaigose	Išplatintų Pakruojo rajono kultūros paveldo plėtros studijų egzempliorių skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Pakruojo rajono savivaldybės viešosios įstaigos	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
2.1.2. Plėtoti konsultavimo paslaugas	2.1.2.1. Konsultacijų teikimas privatiems nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų savininkams	Suteiktų konsultacijų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	2.1.2.2. Informacijos teikimas vietos gyventojams bei bendruomenėms	Suteiktų konsultacijų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Pakruojo rajono savivaldybės seniūnijos	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
2.2. Tikslas. Plėtoti kultūros paveldo sektorius žmogiškuosius išteklius ir vystyti tarpinstitucinį bendradarbiavimą				
2.2.1. Didinti kultūros paveldo sektoriuje veiklą vykdančių specialistų veiklos efektyvumą	2.2.1.1. Paraiškų šalies ir tarptautiniams fondams rengimas siekiant gauti papildomas lėšas nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų restauravimui ir pritaikymui lankyti turistams	Parengtų paraiškų skaičius Gautas finansavimas, Lt	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Pakruojo rajono savivaldybės Strateginės plėtros ir statybos skyrius VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	2.2.1.2. Reguliarus bendradarbiavimas su KPD Šiaulių teritoriniu padalinio	Surengtų susitikimų skaičius Aptartų klausimų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos

Uždaviniai	Priemonės	Pasiekimo indikatoriai	Atsakingi vykdytojai	Galimi finansavimo šaltiniai
2.2.2. Plėtoti viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektorių bendradarbiavimą	2.2.2.1. Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo kultūros paveldo srityje programos parengimas	Parengta ir įgyvendinama programa	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	2.2.2.2. Apskrito stalo diskusijų su privačiais nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų savininkais organizavimas	Surengtų apskritojo stalo diskusijų skaičius Dalyvavusių asmenų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	2.2.2.3. Savanoriškos veiklos skatinimas kultūros paveldo sektoriuje	Savanorių, organizuojančių veiklą kultūros paveldo sektoriuje, skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Bendrojo ugdymo įstaigos Pakruojo rajone veikiančios kultūros įstaigos VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
2.2.3. Sudaryti palankias sąlygas vietos gyventojams dalyvauti kultūros paveldo išsaugojime	2.2.3.1. Gyventojų apklausų organizavimas	Įvykdytų apklausų skaičius Apklausoje dalyvavusių asmenų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	2.2.3.2. Informacijos šaltinių, informuojančių apie kultūros paveldo plėtros galimybes Savivaldybėje, plėtra	Priemonių, populiarinančių kultūros paveldo plėtrą internetinėje erdvėje, skaičius Publikuotų spausdintų priemonių egzempliorių skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Pakruojo rajono savivaldybės Juridinis skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
3 Prioritetas. Darnus kultūros paveldo objektų pritaikymas bei naudojimas atsižvelgiant į vietos bendruomenių kultūros, socialinius ir ekonominius poreikius				
3.1. Tikslas. Restauruoti/tvarkyti kultūros paveldo objektus ir užtikrinti jų viešą prieinamumą				
3.1.1. Restauruoti/rekonstruoti nekilnojamojo kultūros paveldo objektus	3.1.1.1. Pakruojo rajone esančių kultūros paveldo objektų restauracija	Rekonstruotų kultūros paveldo objektų skaičius Pakruojo rajone	Pakruojo rajono savivaldybės administracija	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	3.1.1.2. Vėjo malūnų restauracija	Rekonstruotų vėjo malūnų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės administracija Privatūs savininkai	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	3.1.1.3. Kitų prioritetinių 2014-2020 m. laikotarpio kultūros paveldo objektų restauracija/tvarkyba	Rekonstruotų kultūros paveldo objektų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
3.1.2. Plėtoti kompleksines paslaugas kultūros paveldo objektuose	3.1.2.1. Restauruotų kultūros paveldo objektų pritaikymas turistų lankymui	Apsilankiusių turistų skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	3.1.2.2. Restauruotų kultūros paveldo objektų pritaikymas edukacinėms programoms	Bendrojo ugdymo įstaigų, dalyvaujančių edukacinėse programose, skaičius Mokinių, dalyvavusių edukacinėse programose, skaičius Kultūros paveldo objektų, dalyvaujančių edukacinėse programose, skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras Pakruojo rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigos Pakruojo rajone veikiančios kultūros įstaigos	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos
	3.1.2.3. Restauruotų kultūros paveldo objektų pritaikymas bendruomeninės veiklos organizavimo reikmėms	Kultūros paveldo objektų, pritaikytų organizuoti bendruomeninę veiklą, skaičius Bendruomenių, vykdančių veiklą pritaikytuose kultūros paveldo objektuose, skaičius	Pakruojo rajono savivaldybės administracija Vietos bendruomenės	Valstybės biudžeto (toliau – VB) lėšos, Savivaldybės biudžeto (toliau – SB) lėšos, ES fondai, kita užsienio valstybių parama ir kitos lėšos

Rekomendacijos Pakruojo rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2014–2020 m. ir priemonių plano parengimui: Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studijos priemonės integruoti į Pakruojo rajono savivaldybės strateginį plėtros planą, kuris bus įgyvendinamas rengiant Savivaldybės veiklos planus, kuriuos kasmet tvirtins Savivaldybės taryba.

4. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS

4. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS STRATEGIJOS

ĮGYVENDINIMAS

Šiame skyriuje pateikiamas kultūros paveldo plėtros strategijos įgyvendinimo finansinių ir ekonominių rodiklių įvertinimas, bei strategijos įgyvendinimo priežiūros, rodiklių ir vertinimo sistema.

4.1. FINANSINIŲ IR EKONOMINIŲ RODIKLIŲ ANALIZĖ IR ĮVERTINIMAS

4.1.1. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ INVESTICIJŲ FINANSAVIMO ŠALTINIŲ ĮVERTINIMAS

Pagrindiniai Pakruojo rajono savivaldybėje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo projektų finansavimo šaltiniai 2014–2020 m. gali būti:

- savivaldybės nuosavos ar skolintos lėšos;
- privataus kapitalo lėšos;

paramos lėšos (ES struktūrinės paramos 2014–2020 m., 2009–2014 m. Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo, Paveldotvarkos, valstybės kapitalo investicijų, kitų programų ir fondų lėšos).

2013 m. vasario 8 d. Europos Sąjungos šalių vadovai sutarė dėl naujo daugiamečio ES biudžeto 2014–2020 metų laikotarpiui – 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų paramą pakeis **2014–2020 m. ES struktūrinės paramos finansavimas**. Bendras ES finansinės paramos Lietuvai paketas didėja beveik 10 procentų ir sudarys 44,5 milijardus litų. LR Vyriausybė 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 priėmė 2014–2020 m. Nacionalinę pažangos programą, kurios parengimo terminas derinamas su ES finansinės paramos programavimo laikotarpiu. Minėta Programa apima ne tik svarbiausias nacionalinės politikos nuostatas, pirmiausia išdėstytas pagrindiniame nacionaliniame ilgos trukmės strateginio planavimo dokumente (strategija „Lietuva 2030“), bet ir pagrindines Europos Sąjungos (toliau – ES) politikos nuostatas, išdėstytas ES pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijoje „Europa 2020“⁸.

Remiantis 2013 m. birželio mėn. 5 d. Lietuvos žiniasklaidos informacija, LR Vyriausybės strateginis komitetas sutinka, kad kultūrai 2014–2020 metų finansinėje perspektyvoje būtų skirta 9 proc. Europos Sąjungos (ES) paramos. Numatoma, kad „bazinė investicija“ kultūros sektoriui 2014–2020 m. bus 4 proc., o likusioji 5 proc. paramos dalis bus investuojama į kultūrą bendradarbiaujant su kitomis ministerijomis. LR Kultūros ministro Š. Biručio nuomone, ES struktūrinių fondų parama kultūrai – paskutinė galimybė išsaugoti paveldą ir jį pritaikyti visuomenės reikmėms⁹. Atsižvelgiant į tai, matyti, kad Lietuvoje siekiama stiprinti kultūros sektoriaus pozicijas, skatinti visus mąstyti apie kultūros paveldo objektų išsaugojimą ir tam reikalingų investicijas.

2010 m. liepos 28 d. Islandija, Lichtenšteino Kunigaikštystė, Norvegijos Karalystė ir Europos Sąjunga pasirašė susitarimą dėl naujojo laikotarpio 2009–2014 m. Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) finansinio mechanizmo paramos penkiolikai Rytų, Vidurio ir Pietų Europos šalių. 2009–2014 m. EEE finansiniu mechanizmu iš esmės siekiama prisidėti prie ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimo Europos ekonominėje erdvėje ir stiprinti dvišalius valstybių donorų ir valstybių, paramos gavėjų, santykius skiriant finansinių įnašų prioritetiniams sektoriams, kurių vienas: kultūros paveldo apsauga. LR Kultūros ministerija (Programos operatorius) įgyvendins dvi 2009–2014 laikotarpio programas:

- 1) „Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas“ (LT06) – 9 mln. eurų.
- 2) „Europos kultūros paveldo kultūros ir menų įvairovės skatinimas“ (LT07) – 1 mln. eurų.

Taip pat projektus galima teikti ir **Valstybės kapitalo investicijų programai**, tarp kurios investavimo sričių nurodoma ir kultūra. Ūkio subjektai nustatyta tvarka gali rengti investicijų projektus ir teikti valstybės institucijoms bei įstaigoms pagal valdymo sritis. Jose sudarytos atrankos komisijos, neviršydamos valstybės kapitalo investicijų preliminarinių limitų, atrenka tam tikrais metais siūlomus įgyvendinti investicijų projektus. Tada pasiūlymai teikiami Finansų ministerijai, kuri, atsižvelgdama į preliminarų kapitalo investicijoms numatytų lėšų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus, rengia Valstybės investicijų programą. Ši programa sudaroma ne mažiau kaip trejiems metams ir tvirtinama kartu su atitinkamų metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu.

Paveldotvarkos programa, kurią rengia, jos vykdymą organizuoja, jai skirtas lėšas naudoja Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, išlieka aktuali privatiems nekilnojamojo kultūros paveldo savininkams. Šios programos tikslas – kompensuoti prieinamų visuomenei lankyti valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų išlaidas (tyrimų (taikomųjų), avarijos grėsmės pašalinimo, konservavimo, restauravimo, tvarkybos darbų projektų parengimo).

8 2010 m. birželio 17 d. patvirtino Europos Vadovų Taryba.

9 <http://www.lrytas.lt/lietuvas-diena/kultura/vyriausybes-komitetas-sutinka-kulturai-skirti-9-proc-es-paramos.htm>

Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimų, avarijos grėsmės pašalinimo, konservavimo, restauravimo, tvarkybos darbų projektai gali būti įgyvendinami **savivaldybės nuosavomis ar skolintomis lėšomis**, numatant reikalingas investicijas savivaldybės biudžete. Būtina kasmet savivaldybės biudžete numatyti atitinkamas lėšas nekilnojamojo kultūros paveldo puoselėjimui, kadangi efektyviai naudojamos investicijos į šį sektorių gali savivaldybei atnešti didesnes pajamas, prisidėti prie darbo vietų kūrimo, verslo skatinimo, rajono ekonominės-socialinės situacijos gerinimo bei skirtumų tarp Lietuvos regionų mažinimo. Didesnės lėšos nekilnojamojo kultūros paveldo sektoriui sudarytų prielaidas investicinės aplinkos Pakruojo rajone gerinimui ir didesnių privačių investicijų pritraukimui. Prie Pakruojo rajono nekilnojamojo kultūros paveldo plėtros turėtų prisidėti ir privatus sektorius, kuris naudojant privačias ir ES paramos lėšas, gali prisidėti gerinant istorinio pažinimo ir turizmo paslaugų kokybę bei įvairovę.

4.1.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ INVESTICIJŲ BIUDŽETO IR KALENDORINIO GRAFIKO SUDARYMAS

Lentelėje 4.2.1. pateikiamas preliminarus Pakruojo rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektų investicijų biudžetas 2014-2020 m. laikotarpiui. Būtina pastebėti, kad investicijos bus tikslinamos rengiant kiekvienos atskiro objekto projektinę, techninę dokumentaciją, sąmatas ir pan. bei atsižvelgiant į 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją bei kitų finansinių mechanizmų panaudojimo galimybes.

4.1.2.1. lentelė. Preliminarus investicijų poreikis nekilnojamojo kultūros paveldo plėtrai 2014-2020 m.

Objektas/projektas	Unikalus numeris	Investicijų poreikis, mln. Lt	Laikotarpis
Pakruojo gaisrinė	30734	1,5	2014-2016
Pakruojo dvaro sodybos pieninė	23301	2,0	2014-2016
Koplytėlė su ornamentuotu kryželiu ir Marijos skulptūra	14833	0,1	2014-2016
2 Malūnai (pasirinktinai)	-	1,5	2014-2020
Evangelikų bažnyčia	23292	0,5	2016-2018
Spaustuvė „Titnagas“	1004	0,7	2016-2018
Kompozitoriaus Juozo Pakalnio memorialinė sodyba	11045	0,5	2016-2018
Evangelikų liuteronų bažnyčia	16039	1,5	2016-2020
Pastatas (Liuteronų- evangelikų bažnyčios pastoratas)	17009	0,7	2016-2020
Pakruojo sinagoga	955	2,5	2016-2020

Šaltinis: Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Preliminariais paskaičiavimais, visų numatytų sprendinių įgyvendinimui iki 2020 m. bus reikalingos 11,5 mln. Lt investicijos. Galimi šių sprendinių finansavimo šaltiniai: Pakruojo rajono savivaldybės lėšos, privačios lėšos, ES struktūrinės paramos lėšos ir kiti finansavimo šaltiniais.

4.1.3. INVESTICIJŲ FINANSINĖS GRĄŽOS ĮVERTINIMAS

Siekiant kultūros gyvybingumo Lietuvos Respublikoje, kultūros paveldas turi būti tiriamas, restauruojamas, aktualizuojamas ir pritaikomas šiandienos kultūriniais ir socialiniams poreikiams. Paveldas – tai svarbi, pridėtinę vertę kurianti ūkio dalis, todėl labai svarbu aptarti ir galimą nekilnojamojo kultūros paveldo plėtros finansinį bei ekonominį poveikį. Šioje studijos dalyje atliekama finansinė analizė, kurios metu prognozuojamas bendras kaštų ir naudos vaizdas, įvertinamos pajamos ir išlaidos per analizuojamą laikotarpį.

Vadovaujantis Europos Komisijos rekomendacijomis kaštų naudos analizei, šioje dalyje atliekama finansinė analizė, kurios tikslas – pagal grynuosius pinigų srautus, apskaičiuoti investavimo į nekilnojamąjį kultūros paveldą finansinę grąžos normą. Naudojant kaštų-naudos analizę, siekiama apskaičiuoti finansinę grynąją dabartinę vertę (toliau – FGDV) ir finansinę vidinę grąžos normą (toliau – FVGN).

FGDV gaunama sudedant diskontuotą pinigų srautą per analizuojamą laikotarpį. FGDV parodo sprendinių investicijų naudą skaičiuojant šios dienos pinigų verte – jeigu FGDV teigiama, vadinasi sprendinių įgyvendinimo finansinė nauda padengs investicijų sumą.

FVGN – tai diskonto norma, kuriai esant įgyvendinamų sprendinių grynoji dabartinė vertė lygi 0. Ji nurodo palūkanų normą, kuriai esant apsimoka investuoti. Jei VGN aukštesnė nei išlaidos, vadinasi finansiniu požiūriu sprendinių įgyvendinimas yra naudingas. Kuo didesnė FVGN, tuo sprendinių įgyvendinimas atneš didesnę naudą.

Vadovaujantis Europos Komisijos parengtomis Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairėmis, finansiniuose skaičiavimuose naudojamas 20 metų prognozavimo laikotarpis ir taikoma 5 % diskonto norma.

Vertinant grynuosius pinigų srautus įvertinami investicijų kaštai bei investavimo į nekilnojamojo kultūros paveldą sąlygotos veiklos finansiniai rezultatai. Finansinių rezultatų įvertinimui skaičiuojamos iš investavimo į nekilnojamojo kultūros paveldą infrastruktūros sukūrimo arba pagerinimo gaunamos tiesioginės pajamos ir su tuo susijusios tiesioginės išlaidos. Jų nustatymui naudojamos einamosios, t.y. šiuo metu rinkoje esančios kainos bei galiojantys ekonominiai normatyvai.

Įgyvendinus numatytus projektus, nurodytus 4.1.2.1. lentelėje, bus patiriamos tokios išlaidos:

- *Įgyvendintų projektų išlaikymo išlaidos.* Prognozuojama, kad bus patiriamos sukurtos ar atnaujintos infrastruktūros sprendinių išlaikymo išlaidos (apie 3 proc. nuo sprendinių įgyvendinimo biudžeto, išskyrus pirmus metus). Šias išlaidas sudarys objektų komunalinės, apšvietimo, stovėjimo aikštelių privažiavimo kelių prie lankytinų objektų ir pan. išlaidos.
- *Savivaldybės biudžeto išlaidos.* Prognozuojama, kad sudarius palankias sąlygas naujų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų lankymui, išplėtus esančių objektų prieinamumo galimybes, Savivaldybėje didės turistų skaičiui, atitinkamai išaugs ir renginių skaičius. To pasekoje Savivaldybė savo biudžete turės numatyti didesnes išlaidas turizmo sričiai: apie 0,5 proc. nuo sprendinių įgyvendinimo biudžeto, išskyrus pirmus metus.
- *Reinvesticijos.* Įgyvendinus visus numatytus projektus per 10 metų, vėlesniais metais bus reikalingos reinvesticijos, įgyvendintų projektų išlaikymui ir tolimesnei plėtrai (pvz. investicijos kultūros paveldo objektų infrastruktūros atnaujinimui): apie 5 proc. nuo sprendinių įgyvendinimo biudžeto.

Pajamos gaunamos dėka įgyvendintų nekilnojamojo kultūros paveldo projektų.

Pajamas Pakruojo rajono nekilnojamojo paveldo objektų investicijų įgyvendinimo atveju sudarys pajamos gaunamos iš kultūrinio turizmo. Statistikos departamento prie LRV duomenimis 2012 m. turistai Lietuvoje vidutiniškai kelionei išleido 292 Lt per dieną. Toliau daroma prielaida, kad įgyvendinus nekilnojamojo kultūros paveldo investicinius projektus, 50 proc. apsilankusių turistų Pakruojo rajono savivaldybėje 10 proc. vidutinių išlaidų skirs kultūrinei programai (29,2 Lt), įgyvendintai dėka minėtų investicinių projektų. Atitinkamai skaičiavimuose pajamos iš nekilnojamojo kultūros paveldo skaičiuojamos atsižvelgiant į turistų skaičiaus didėjimą (remiantis Pakruojo rajono savivaldybės turizmo plėtros studijos 17 lentele, priedas Nr. 2), taip pat daroma prielaida, kad šios pajamos nekis per visą prognozavimo laikotarpį, t.y. vienas turistai per dieną kultūrai išleis 29,2 Lt.

Žemiau esančioje 4.1.3.1. lentelėje pateikiamos projektų įgyvendinimo investicijos, kurios numatytos 25-iai metams ir sukurto turto likutinė vertė.

4.1.3.1. lentelė. Finansinis vertinimas

Metai	Išlaidos tūkst. Lt					Pajamos iš turistų, tūkst. Lt.	Investicijų likutinė vertė, tūkst. Lt	Pajamos iš turistų, tūkst. Lt.	Pinigų srautas, tūkst. Lt			Diskonto faktorius			
	Investicijos	Įgyvendintų projektų išlaikymo išlaidos	Savivaldybės biudžeto išlaidos	Reinvesticijos	Iš viso išlaidų				Nediskontuota	Diskontuota	Nediskontuota		Diskontuota	Nediskontuota	Diskontuota
N	500,000				500,000	476,190				-500,000	-476,190	0,9524			
N+1	1500,000	45,000	7,500		1552,500	1408,163	322,149		292,20	-1230,351	-1115,965	0,9070			
N+2	1500,000	90,000	15,000		1605,000	1386,459	418,786		361,76	-1186,214	-1024,696	0,8638			
N+3	2000,000	150,000	25,000		2175,000	1789,378	544,434		447,91	-1630,566	-1341,471	0,8227			
N+4	3000,000	240,000	40,000		3280,000	2569,966	653,321		511,89	-2626,679	-2058,072	0,7835			
N+5	2000,000	300,000	50,000		2350,000	1753,606	751,316		560,64	-1598,684	-1192,963	0,7462			
N+6	1000,000	330,000	55,000		1385,000	984,294	751,316		533,95	-633,684	-450,347	0,7107			
N+7		330,000	55,000		385,000	260,583	751,316		508,52	366,316	247,937	0,6768			

Metai	Išlaidos tūkst. Lt					Pajamos iš turistų, tūkst. Lt.	Investicijų likutinė vertė, tūkst. Lt	Pajamos iš turistų, tūkst. Lt.	Pinigų srautas, tūkst. Lt			Diskonto faktorius			
	Investicijos	Įgyvendintų projektų išlaidų išlaidos	Savivaldybės biudžeto išlaidos	Reinvesticijos	Iš viso išlaidų				Nediskontuota	Diskontuota	Nediskontuota		Diskontuota	Nediskontuota	Diskontuota
N+8		330,000	55,000		385,000	248,174	751,316		484,30	366,316	236,131	0,6446			
N+9		330,000	55,000		385,000	236,357	751,316		461,24	366,316	224,886	0,6139			
N+10		330,000	55,000		385,000	225,102	751,316		439,28	366,316	214,177	0,5847			
N+11		330,000	55,000		385,000	214,382	751,316		418,36	366,316	203,978	0,5568			
N+12		330,000	55,000		385,000	204,174	751,316		398,44	366,316	194,265	0,5303			
N+13		330,000	55,000		385,000	194,451	751,316		379,47	366,316	185,014	0,5051			
N+14		330,000	55,000		385,000	185,192	751,316		361,40	366,316	176,204	0,4810			
N+15		330,000	55,000		385,000	176,373	751,316		344,19	366,316	167,814	0,4581			
N+16		330,000	55,000	75,000	460,000	200,696	751,316		327,80	291,316	127,100	0,4363			
N+17		330,000	55,000	75,000	460,000	191,140	751,316		312,19	291,316	121,048	0,4155			
N+18		330,000	55,000	100,000	485,000	191,931	751,316		297,32	266,316	105,390	0,3957			
N+19		330,000	55,000	150,000	535,000	201,636	751,316		283,16	216,316	81,527	0,3769			
N+20		330,000	55,000	100,000	485,000	174,087	751,316		269,68	266,316	95,592	0,3589			
N+21		330,000	55,000	50,000	435,000	148,705	751,316		256,84	316,316	108,133	0,3418			
N+22		330,000	55,000		385,000	125,345	751,316		244,61	366,316	119,262	0,3256			
N+23		330,000	55,000		385,000	119,376	751,316		232,96	366,316	113,583	0,3101			
N+24		330,000	55,000		385,000	113,692	751,316	3150,000	1152,07	3516,316	1038,378	0,2953			
Iš viso	11500,000	7095,000	1182,500	550,000	20327,500	13779,451	16965,010		9880,168	-212,490	-3899,284				
Diskontuotos grynosios išlaidos (DGI), mln. Lt						13,78	DGP / DGI				0,72				
Diskontuotos grynosios pajamos (DGP), mln. Lt						9,88	Finansinė vidinė grąžos norma investicijoms (FVGN/I)				-7,62%				
Finansinė grynoji dabartinė vertė investicijoms (FGDV/I), mln. Lt						-3,90	Diskonto norma:				5,0%				

Remiantis atliktais vertinimais, projekto investicijų FGDV (I) siekia -3,90 mln. Lt. Vidinė grąžos norma FVGN (I) yra neigiama (-7,62 %), naudos-kaštų santykis N/K (I) lygus 0,72. Taigi finansine prasme investicijos yra nuostolingas: per prognozuojamą 25 metų investicijų naudingą tarnavimo laikotarpį jos neatsiperka.

4.1.4. EKONOMINĖS GRĄŽOS VERTINIMAS

Įgyvendinus investicinius nekilnojamojo kultūros paveldo objektų projektus, pasireikš ekonominis-socialinis poveikis Pakruojo rajono savivaldybėje. Atsižvelgiant į tai, toliau yra atliekama investicinių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų įgyvendinimo ekonominė analizė, kuri parodo šių projektų naudą regionui/šaliai. Šios analizės tikslas yra įvertinti išorės naudos ar išorės kaštų įtaką, kuri nebuvo įvertinta finansinėje analizėje. Atliekant ekonominę analizę, fiskalinės korekcijos koeficientas prilyginamas vienetui, darant prielaidą, kad jokių mokesčių, subsidijų ar kitų mokėjimų korekcijų nenumatyta.

Išmatuojami išorės veiksniai. Pirmiausiai išskiriami tokie išorės veiksniai, kurie gali būti išmatuojami. Projektų įgyvendinimo atveju, orientuojamasi į numatytas projektų pasekmių rodiklių reikšmes, kurios yra palyginti nesunkiai

identifikuojamos ir įvertinamos piniginių srautų išraiška. Ekonominiam vertinimui pasirinkti tokie išmatuojami veiksniai:

- nauda dėl į biudžetą sumokamo PVM mokesčio;
- nauda dėl pritrauktų investicijų ir lėšų;
- nauda dėl papildomai sukuriamos pridėtinės vertės;
- nauda dėl sumažėjusių išlaidų, susijusių su nusikalstamumo mažėjimu.

Valstybės nauda dėl sumokamo PVM mokesčio. Į ekonominę projekto naudą įtraukiamas į valstybės biudžetą sumokamas investicijų PVM mokestis.

Regiono nauda dėl pritrauktų investicijų. Tikimasi, jog įgyvendinus visus numatytus projektus suaktyvės bendruomeninė kultūrinė ir kitokia veikla, kuri skatins kultūrinius mainus ir turizmo potencialo Pakruojo rajone plėtrą. Prognozuojama, kad tokia plėtra padės į Pakruojį pritraukti renginių rėmėjų, bendruomenių plėtrai skirtų programų, ekologinių programų lėšas, o taip pat ir investicijas į rajono laisvalaikio, susisiekimo ir kitą viešąją infrastruktūrą. Prognozuojama, kad kasmet į rajoną bus pritraukiama investicijų ir lėšų, kurių suma kasmet sudarys apie 5 proc. nuo sprendinių įgyvendinimo biudžeto: 11 mln. Lt investicijų x 5 proc. = 550,0 tūkst. Lt.

Valstybės nauda dėl papildomai sukuriamos pridėtinės vertės. Prognozuojama, jog įgyvendinus visus sprendinius, mažiausiai 20 asmenų bus integruoti arba sugražinti į darbo rinką. Statistikos departamento prie LRV duomenimis, 2011 metais šalyje vieno darbingo amžiaus gyventojų Šiaulių apskrityje sukuriama pridėtinė vertė, buvo lygi 38243 Lt. Todėl po visų sprendinių įgyvendinimo, integruotų į darbo rinką asmenų sukuriama pridėtinė vertė sieks apie 764,860 tūkst. Lt per metus.

Valstybės nauda dėl sumažėjusių išlaidų, susijusių su nusikalstamumo mažėjimu. Planuojama, jog padaugėjus galimybių dalyvauti kultūrinėje veikloje bei suaktyvėjus kultūriniam turizmui, rajono gyventojų (ypač paauglių) nusikalstamumo lygis mažės. Remiantis LR teisingumo ministerijos pateikta informacija (2011), vieno nuteistojo išlaidymui Lietuvoje skiriama apie 17288 Lt per metus. Galima prognozuoti, jog Pakruojo rajone sumažėjęs nusikalstamumas leis valstybei sutaupyti 3 asmenų laikymo įkalinimo įstaigoje išlaidas: 17288 Lt/metus x 3 asm. = 51864 Lt/metus.

Metai	Kaštai, tūkst. Lt				Iš viso kaštų		Nauda, tūkst. Lt.							Grynasis pinigų srautas, tūkst. Lt		Diskonto faktorius	
	Projekto įgyvendinimas	Įgyvendintų projektų išlaidos	Savivaldybės biudžeto išlaidos	Reinvesticijos	Diskontuota	Nediskontuota	PVM	Pritaiktos investicijos	Papildomai sukuriama pridėtinė vertė	Nusikalstamumo mažėjimas	Investicijų likutinė vertė	Iš viso naudos	Diskontuota	Nediskontuota			
														Nediskontuota	Diskontuota		
N+24		330,000	55,000		385,000	113,692			575,000	764,860	51,864	3150,000	4541,724	1341,18	4156,724	1227,492	0,2953
Iš viso	11500,000	7095,000	1182,500	550,000	20327,500	13779,451	1995,868						14655,153		10634,260	875,702	
Dabartinė kaštų vertė (DKV), mln. Lt																	
Dabartinė naudos vertė (DNY), mln. Lt																	
Grynoji dabartinė vertė (GDV), mln. Lt																	
Vidinė grąžos norma (VGN), %																	
Diskonto norma:																	
13,78																	
14,66																	
0,88																	
1,06																	
5,91%																	
5,0%																	

Remiantis vertinimo rezultatais, galima teigti, kad PVM mokestis, pritaiktos papildomos investicijos, išaugę dirbančių asmenų skaičius ir sumažėjęs nusikalstamumas sąlygoja socio-ekonominių projekto atsipirkimą (GDV = 0,88 mln. Lt, VGN = 5,91 %, naudos-kaštų santykis = 1,06). Taigi investicijos yra tikslingos ir visuomeniškai naudingos.

4.2. KULTŪROS PAVELDO PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS, RODIKLIŲ IR VERTINIMO SISTEMA

Pakruojo rajono kultūros paveldo plėtros galimybių studijos įgyvendinimo priežiūros sistema yra skirta kontroliuoti studijos įgyvendinimą, vertinti priemonių poveikį Pakruojo rajono savivaldybei ir prireikus papildyti ar koreguoti studiją. Ši sistema apibrėžia studijos įgyvendinimo institucinę struktūrą, kasmetinį įgyvendinimo darbų ciklą, studijos koregavimą, o taip pat įgyvendinimo rodiklių ir vertinimo sistemas.

Kultūros paveldo plėtros galimybių studijos (toliau – KPPGS) įgyvendinimo priežiūros sistema. Pakruojo rajono savivaldybės KPPGS įgyvendinimo priežiūrą vykdo Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius. Savivaldybės administracijos padaliniai ir Savivaldybės įsteigtos įstaigos (pagal kompetenciją) renka informaciją, reikalingą KPPGS įgyvendinimo metinių priežiūros ataskaitų parengimui, ją apdoroja, susistemina ir pateikia Savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyriui. Savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius rengia studijos įgyvendinimo metines priežiūros ataskaitas, kuriose aprašomas praėjusių metų KPPGS įgyvendinimas bei jos poveikis Pakruojo rajono savivaldybei.

Ataskaitoje pateikiama ši pagrindinė informacija:

- ataskaitinis laikotarpis;
- apibrėžiami pagrindiniai įgyvendinti pokyčiai (priemonių įgyvendinimo lygis, panaudotos lėšos, pasiekti rodikliai);
- pateikiama veiksnių, turėjusių įtakos priemonių įgyvendinimui ataskaitiniu laikotarpiu, analizė;
- nurodoma, kurias sektorinės studijos dalis reikia taisyti ar papildyti dėl išorės ar vidinių veiksnių nulemtų pokyčių.

4.2.1. lentelė. KPPGS įgyvendinimo priežiūros institucinė struktūra ir funkcijos

Institucinis lygmuo	Pagrindinės funkcijos
Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius, Savivaldybės įsteigtos įstaigos	Metinėms priežiūros ataskaitoms būtinos informacijos surinkimas, apdorojimas, susistemimas ir pateikimas Savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyriui.
Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius	Metinių priežiūros ataskaitų rengimas; studijos koregavimo/papildymo poreikio nustatymas; studijos koregavimas/papildymas (esant poreikiui).

Šaltinis: Sudaryta autoriaus

Studijos koregavimas – tai procedūra, kurios metu studijos prioritetai, tikslai, uždaviniai arba priemonės yra papildomi naujais, keičiami arba atmetami. Studijos koregavimo/papildymo poreikį nustato Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius. Šis skyrius (esant poreikiui) taip pat atlieka studijos koregavimo/papildymo darbus.

Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studija bus įgyvendinama ją integruojant į Pakruojo rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2014–2020 m. Šis plėtros planas bus įgyvendinamas rengiant Savivaldybės veiklos planus, kuriuos kasmet tvirtins Savivaldybės taryba.

Pakruojo rajono savivaldybės KPPGS įgyvendinimo priežiūros rodikliai ir vertinimo sistema. KPPGS įgyvendinimas turi būti nuolat stebimas pasitelkiant vertinimo rodiklius, įgalinančius nustatyti pokyčius ir palyginti esamą minėtų rodiklių būklę su užsibrėžtais tikslais. Tuo tikslu KPPGS įgyvendinimo būklei bei jos poveikiui Pakruojo rajono savivaldybei įvertinti yra nustatyti vertinimo rodikliai. Siekiant detaliau vertinti KPPGS įgyvendinimo pažangą, nustatytos rodiklių reikšmės 2012-2013 m. ir 2020 m. (siekiamas rodiklis studijos įgyvendinimo laikotarpio pabaigoje). Siekiamų rodiklių reikšmės nustatytos remiantis ankstesnių metų statistinių rodiklių reikšmėmis, planuojamais šalies vidurkio rodikliais.

4.2.2. lentelė. Pakruojo raj. savivaldybės kultūros paveldo plėtros galimybių studijos įgyvendinimo rodiklių sistema

Eil. Nr.	Vertinimo rodiklis	Esama situacija (2011-2013 m.)	Siektina reikšmė 2020 m.	Informacijos šaltinis
1.	Turistų lankymui pritaikytų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, priklausančių viešajam sektoriui skaičius (išskyrus sakralinius paminklus, kapines, kapinytus, akmenis, piliakalnius)	5	10	Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius
2.	Turistų lankymui pritaikytų privataus sektoriaus nekilnojamojo kultūros paveldo objektų skaičius	1 ¹¹	2	Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius
3.	Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, pritaikytų bendruomeninėms, socialinėms ir ekonominėms reikmėms, skaičius/kuriuose organizuojamos kompleksinės paslaugos	1	3	Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius
4.	Konsultacijų privatiems nekilnojamojo kultūros paveldo objektų savininkams skaičius	7	10 (kamet)	Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius
5.	Privačių investicijų kiekis kultūros paveldo tyrimams, objektų tvarkybai, pritaikymui ir naudojimui, Lt	n.d.	2 mln. Lt	Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Strateginės plėtros ir statybų skyrius
6.	Vaikų ir jaunimo, dalyvavusio švietimo ir ugdymo apie rajono nekilnojamojo kultūros paveldą procese, skaičius	2000	4000 (kasmet)	VšĮ Pakruojo poilsio ir turizmo centras Veiklą vykdančių kultūros paveldo objektų vadovai

Pagrindinis KPGGS įgyvendinimo vertinimo rodiklių duomenų šaltinis – Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius, Savivaldybei pavaldžios įstaigos, nevyriausybinis sektorius. Pasirinkti rodikliai yra realūs, tikslūs ir teisingi. Taip pat jie turi aiškią informacijos surinkimo ir pagrindimo sistemą, kad kiekvienais metais būtų galima įvertinti efektą ir poveikį bei įtaką Savivaldybės plėtrai.

4.2.3. lentelė. KPGGS įgyvendinimo vertinimo sistema

Vertinimas	Vertinimo laikotarpis	Ataskaitos rengimo laikotarpis
Kasmetinis vertinimas (atliekamas išsamus KPGGS įgyvendinimo eigos vertinimas, KPGGS koregavimo poreikio vertinimas)	Ataskaita už praėjusius studijos įgyvendinimo ataskaitinius metus	Einamųjų ataskaitinių metų I ketvirtis
Galutinis vertinimas (atliekamas išsamus KPGGS viso įgyvendinimo periodo eigos vertinimas)	Ataskaita pasibaigus visam KPGGS įgyvendinimo laikotarpiui (galutinis viso laikotarpio vertinimas)	2021 m. I ketvirtis

¹⁰ Pakruojo dvaro sodyba, Stačiūnų malūnas, kompozitoriaus Juozo Pakalnio memorialinė sodyba, siaurojo geležinkelio ekspozicija, „Žiemgalos“ muziejus

¹¹ Nėra duomenų

PRIEDAI

1 priedas	Pakruojo rajono savivaldybės kultūros paveldo vertybių sąrašas	35 psl.
2 priedas	Pakruojo rajono turizmo plėtros studijoje prognozuojami turistų srautai iki 2020 m.	1 psl.

PAKRUOJO RAJONO KULTŪROS VERTYBIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
1.	16205	Degėsių kapinynas vad. Kapų kalnu	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Degėsių k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	A1918 , AV2036
2.	2075	Linkuvos m. ir apylinkių žydų žudynių vieta ir kapas	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Dvartūkų k.	Valstybės saugomas	2000-09-05	I82 , IP992, LA413/1689
3.	4489	Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Guostagalio k.	Valstybės saugomas	1992-12-15	S267K , IP1974, LA413/1691
4.	22562	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Guostagalio k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S267K1
5.	22563	Technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Guostagalio k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S267K2
6.	13081	Masčionių kapinynas	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Masčionių k.	Paminklas	1993-03-22	A606P , AV1884
7.	22566	Mūšio vieta	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Oniūnų k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	I30
8.	13080	Guostagalio akmuo vad. Velnio krėslu	Pakruojo r. sav. Guostagalio sen.	Valstybės saugomas	1998-07-14	M82 , AV1883
9.	26132	Balsių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Balsių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1178
10.	26131	Bešonių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Bešonių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1177
11.	26124	Getautų k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Getautų k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1170
12.	2073	J. L. Petkevičiaus kapas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Laimučių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1169K2 , IP990, LA413/1712
13.	26122	Laimučių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Laimučių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1169K
14.	26123	Senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Laimučių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1169K1
15.	26135	Laipuškių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Laipuškių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1181
16.	354	Lašmenpamūšio dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K , IP461, LA413/1713
17.	23277	Rūmai	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K1
18.	23278	Svirnas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K2
19.	23279	Svirnas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K3
20.	23280	Tvartas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K4
21.	23281	Tvartas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K5
22.	23282	Kumetynas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K6
23.	23283	Rūsysis	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K7
24.	23284	Kluonas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K8
25.	23285	Parkas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lašmenpamūšio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G103K9
26.	26125	Lumbelių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Lumbelių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1171
27.	26126	Pamūšio k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Pamūšio k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1172
28.	21919	Petrašiūnų stotis	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Petrašiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-03-22	G10K21

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
29.	21920	Petrašiūnų stoties prekių sandėlis	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Petrašiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-03-22	G10K22
30.	21950	Petrašiūnų tiltas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Petrašiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-03-22	G10K52
31.	12413	Puodžiškių pilkapynas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Puodžiškių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A612 , IP2545
32.	26127	Rimšonių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Rimšonių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1173
33.	26134	Siečių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Siečių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1180
34.	26137	Sitkūnų k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Sitkūnų k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1183
35.	26133	Spilgių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Spilgių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1179
36.	26136	Tirkšlionių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Tirkšlionių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1182
37.	26128	Titonių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Titonių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1174
38.	26129	Uošo k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Uošo k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1175
39.	26130	Vaišvydžių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Vaišvydžių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1176
40.	2466	Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Vaišvydžių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S268K , IP1426, LA413/1716
41.	22564	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Vaišvydžių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S268K1
42.	22565	Technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Vaišvydžių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S268K2
43.	13095	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Gaižiūnų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M319 , AV1898
44.	12414	Impolių dvarvietė	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Impolių k.	Valstybės saugomas	2003-04-24	A1744 , IP2546
45.	12664	Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Kalpokų k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S90K , IP2574
46.	21979	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Kalpokų k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S90K1
47.	21980	Technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Kalpokų k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S90K2
48.	1517	Karmelitų vienuolyno ansamblis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., Laisvės 25.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G194K , AtV522
49.	23685	Švč. M. Marijos bažnyčia	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G194K1
50.	23686	Vienuolyno namas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G194K2
51.	30334	Senajo miesto vieta	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Valstybės saugomas	2005-04-18	A1920
52.	21921	Linkuvos stotis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., S. Dariaus ir S. Girėno g. 32.	Valstybės saugomas	1996-03-22	G10K23
53.	21922	Linkuvos stoties namas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., S. Dariaus ir S. Girėno g. 30.	Valstybės saugomas	1996-03-22	G10K24
54.	25141	Lietuvos karių kapas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., Kapų g.	Valstybės saugomas	2000-05-31	L1035P
55.	2585	Sinagoga	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., Ugniagesių g. 2.	Valstybės saugomas	1992-08-31	S502 , IP1537, LA413/1687

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
56.	20653	Linkuvos m. žydų senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Paguliankos k	Valstybės saugomas	1999-12-14	L1004 , IP2730
57.	12415	Tričių piliakalnis su gyvenvieta	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Tričių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A616K , IP2547
58.	23863	Piliakalnis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Tričių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A616K1
59.	23864	Gyvenvietė	Pakruojo r. sav. Linkuvos sen., Tričių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A616K2
60.	1518	Koplytstulpis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Triškonių k.	Valstybės saugomas	2002-03-29	D99 , AtV523
61.	16038	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Udekų g.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S88 , AtV1068
62.	13101	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Udekų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M320 , AV1904
63.	5383	Linkuvos, Vaižgantų kapinynas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Vaižgantų k.	Paminklas	1992-10-12	A605P , AR697
64.	11045	Sodyba	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Veselkiškių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G96K , IV447
65.	23241	Namas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Veselkiškių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G96K1
66.	23242	Klėtis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Veselkiškių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G96K2
67.	23243	Tvartas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Veselkiškių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G96K3
68.	11044	Linkuvos m. žydų žudynių vieta ir kapas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Veselkiškių k.	Valstybės saugomas	2000-09-05	I83 , IV446
69.	5384	Akmuo su "Velnio pėdomis"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Voronėlių k.	Valstybės saugomas	2003-12-23	M246 , AR698
70.	12665	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Aleknaičių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S263 , IP2575
71.	12412	Dargužių kapinynas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Dargužių k.	Valstybės saugomas	1993-05-04	A1919 , IP2544
72.	16036	Šv. Trejybės bažnyčia	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Valstybės saugomas	1997-12-31	S499 , AtV1066
73.	20651	Lygumų mstl. žydų senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1161 , IP2722
74.	12722	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Sakalų k.	Valstybės saugomas	1993-06-10	S265 , IP2581
75.	20371	Šv. Lauryno parapinės bažnyčios kompleksas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	G13K , IP2607
76.	22183	Šv. Lauryno bažnyčia	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	G13K1
77.	22184	Varpinė	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	G13K2
78.	16634	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S86 , IV877
79.	14860	Koplytelė su skulptūrine grupe	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Šukionių k.	Valstybės saugomas	2002-03-29	D98K , DV3949
80.	26515	Koplytelė	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Šukionių k.	Valstybės saugomas	2002-03-29	D98K1
81.	26516	Skulptūrinė grupė	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Šukionių k.	Valstybės saugomas	2002-03-29	D98K2
82.	5401	Šukionių kapinynas vad. Švedkalniu	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Šukionių k.	Paminklas	1992-10-12	A615P , AR715
83.	5398	Kareiviškio akmuo vad. Perkūnija, kitaip Perkūno akmeniu	Pakruojo r. sav. Lygumų sen.	Valstybės saugomas	1998-07-14	M81 , AR712
84.	2078	Lygumų mstl. žydų žudynių vieta ir kapas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen.,	Valstybės saugomas	2000-09-05	I80 , IP998, LA413/1717

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
85.	2464	Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Bačiūnų k	Valstybės saugomas	1996-12-23	S266K , IP1424, LA413/1733
86.	22551	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Bačiūnų k	Valstybės saugomas	1996-12-23	S266K1
87.	22552	Technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Bačiūnų k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S266K2
88.	5397	Dovainišio kapinynas vad. Švedkalniu	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Dovainišio k.	Paminklas	1997-12-31	A600P , AR711
89.	26119	Jasaičių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Jasaičių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1164
90.	26120	Jasaičių, Pranių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Jasaičių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1165
91.	26117	Juškonių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Juškonių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1162
92.	26121	Kolyčių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Kolyčių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1166
93.	5386	Linksmučių kapinynas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Linksmučių k.	Paminklas	1992-10-12	A604P , AR700
94.	20649	Pakruojo m. žydų senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Linksmučių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1167 , IP2720
95.	364	Pakruojo dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1992-04-09	G104KP , AtR127, IP465, LA413/1678
96.	23286	Rūmai	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Parko g. 1	Paminklas	1997-04-17	G104K1P
97.	23287	Sandėlis	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Parko g.	Paminklas	1997-04-17	G104K2P
98.	23288	Meistrų namas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Žemdirbių g.	Paminklas	1997-04-17	G104K3P
99.	23289	Vaistinė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g.	Paminklas	1997-04-17	G104K4P
100.	23290	Ledainė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Žemdirbių g.	Paminklas	1997-04-17	G104K5P
101.	23291	Sarginė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Žemdirbių g. 17	Paminklas	1997-04-17	G104K6P
102.	23292	Evangelikų bažnyčia	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g. 19.	Paminklas	1997-04-17	G104K7P
103.	23293	Daržinė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g.	Paminklas	1997-04-17	G104K8P
104.	23294	Vandens malūnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Karčemos g.	Paminklas	1997-04-17	G104K9P
105.	23295	Malūnininko namas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Karčemos g.	Paminklas	1997-04-17	G104K10P
106.	23296	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Karčemos g. 7	Paminklas	1997-04-17	G104K11P
107.	23297	Karčema	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Karčemos g.	Paminklas	1997-04-17	G104K12P
108.	23298	Kalvė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Karčemos g.	Paminklas	1997-04-17	G104K13P
109.	23299	Sandėlis	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k., Karčiamos g. 2.	Paminklas	1997-04-17	G104K14P
110.	23300	Oficina	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K15P

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
111.	23301	Pieninė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K16P
112.	23302	Kiaulidė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K17P
113.	23303	Tarnautojo namas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g. 11	Paminklas	1997-04-17	G104K18P
114.	23304	Spirito varykla	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g., 11	Paminklas	1997-04-17	G104K19P
115.	23305	Svirnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g.	Paminklas	1997-04-17	G104K20P
116.	23306	Svirnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k. Žemdirbių g.	Paminklas	1997-04-17	G104K21P
117.	23307	Arklidė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K22P
118.	23308	Vežiminė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K23P
119.	23309	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K24P
120.	23310	Tiltas-užtvanka	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K25P
121.	23311	Parko tvora su vartais	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K26P
122.	23312	Ledainė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K27P
123.	23313	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K28P
124.	23314	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K29P
125.	23315	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K30P
126.	23316	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K31P
127.	23317	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K32P
128.	23318	Tvartas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K33P
129.	23319	Rūsio liekanos	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K34P
130.	23320	Parkas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo k.	Paminklas	1997-04-17	G104K35P
131.	30734	Pakruojo gaisrinė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Laisvės a. 10.	Valstybės saugomas	2005-04-19	S1072
132.	955	Pakruojo sinagoga	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Kranto g. 8.	Valstybės saugomas	1992-05-05	S501 , IP1006, LA413/1686
133.	5387	Paliečių kapinynas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Paliečių k.	Paminklas	1992-10-12	A609P , AR701
134.	2465	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Sigutėnų k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S261 , IP1425, LA413/1735
135.	26118	Valainių k. sentikių senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Valainių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1163
136.	16633	Žydų žudynių vieta ir kapai	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen.,	Valstybės saugomas	2000-09-05	I84 , IV876
137.	5388	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Binėnų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M314 , AR702
138.	13103	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Binėnų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M315 , AV1906
139.	30513	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Gaubių k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M317

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
140.	12720	Janelionių vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Janelionių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S271 , IP2579
141.	20650	Pašvitinio mstl. žydų senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Laitiešinių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1168 , IP2718
142.	13111	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Miciūnų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M312 , AV1914
143.	30512	Miciūnų akmuo vad. Velnio akmeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Miciūnų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M313
144.	23566	Užvažiuojamasis kiemas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Mikniūnų k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G144K
145.	20374	Smuklė	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Mikniūnų k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G144K1 , IP2610
146.	12724	Kalvė	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Mikniūnų k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	G144K2 , IP2583
147.	20373	Pastatas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pamušio k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	S412 , IP2609
148.	23861	Peleniškių, Kalnuočių piliakalnis su gyvenvieta	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Peleniškių k.	Paminklas	1997-05-05	A610KP
149.	5392	Piliakalnis	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Peleniškių k.	Paminklas	1992-10-12	A610K1P , AR706
150.	23862	Gyvenvietė	Pakruojo r. sav. Pašvitinio sen., Peleniškių k.	Paminklas	1997-12-31	A610K2P
151.	20375	Magazinas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Valstybės saugomas	1997-12-31	S467 , IP2611
152.	17008	A. Vainausko kapas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl., A. Vainausko g.	Paminklas	2000-05-31	L1033P , IV1252
153.	12719	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S89 , IP2578
154.	13105	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Sodeliškių k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M316 , AV1908
155.	16740	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Starkonių k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S91K1 , IV983
156.	21981	Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Starkonių k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S91K
157.	21982	Technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Starkonių k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S91K2
158.	26116	Bališkių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Bališkių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1159
159.	26108	Birjagalos k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav. Rozalimo sen., Birjagalos k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1150
160.	26112	Čelkių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Čelkių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1155
161.	26115	Draumėnų k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Draumėnų k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1158
162.	26110	Gikonių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Gikonių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1152
163.	26114	Litkūnų k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Litkūnų k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1157
164.	26109	Medikonių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Medikonių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1151
165.	26156	Lietuvos partizanų Žaliosios rinktinės įkūrėjo ir vado kapitono Izidoriaus Pucevičiaus-Radvilos kovos ir žūties vieta	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Mediniškių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	I119
166.	26111	Mediniškių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Mediniškių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1153
167.	26107	Meldinių k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Meldinių k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1149
168.	2983	Meldinių pilkapis vad. Žėrkalniu	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Meldinių k.	Valstybės saugomas	1992-09-28	A607P , IP2549, LA52
169.	12721	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Meldinių k.	Valstybės saugomas	1993-06-10	S264 , IP2580

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
170.	20652	Rozalimo mstl. žydų senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Padubysio k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1154 , IP2721
171.	16368	Paežerių akmuo su dubenėliais	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Paežerių k.	Paminklas	1993-06-21	A608P , AR1712
172.	5394	Paežerių alkakalnis vad. Kopyčkalniu	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Paežerių k.	Valstybės saugomas	2003-12-23	M245 , AR708
173.	5395	Plaučiškių pilkapis	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Plaučiškių k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	A1921 , AR709
174.	24080	Plaučiškių pilkapynas vad. Katmilžiais	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Plaučiškių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A613
175.	20370	Švč. M. Marijos Vardo parapiinės bažnyčios kompleksas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Valstybės saugomas	1996-12-23	G14K , IP2606
176.	22186	Švč. M. Marijos bažnyčia	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Valstybės saugomas	1996-12-20	G14K1
177.	22187	Kopyčia	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Valstybės saugomas	1996-12-23	G14K2
178.	9861	Rozalimo kapinių kopyltėlė	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Valstybės saugomas	1993-03-17	D101 , DV1863
179.	5396	Zigmantiškių akmuo su "Marijos pėda"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen.	Valstybės saugomas	1998-07-14	M83 , AR710
180.	26113	Tarvydų k. senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Tarvydų k.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1156
181.	13088	Aukštadvario kapinynas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Aukštadvario k.	Paminklas	1997-12-31	A598P , AV1891
182.	12417	Aukštadvario, Gudelių kapinynas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Aukštadvario k.	Valstybės saugomas	1993-05-04	A1923 , IP2550
183.	6505	Diržių kapinynas vad. Švedkapiu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Diržių k.	Paminklas	1997-12-31	A599P , AV782
184.	21983	Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Diržių k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S92K
185.	16741	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Diržių k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S92K1 , IV984
186.	21984	Technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Diržių k.	Valstybės saugomas	1996-06-24	S92K2
187.	2403	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Gelčių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S262 , IP1362, LA413/1699
188.	5405	Geručių senovės gynybinis įtvirtinimas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Geručių k.	Paminklas	1997-12-31	A601P , AR719
189.	12418	Kairelių senovės gyvenvietė	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Kairelių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A602 , IP2551
190.	13091	Liesų kapinynas vad. Švedų kapais	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Liesų k.	Paminklas	1997-12-31	A603P , AV1894
191.	13092	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Nociūnų k.	Valstybės saugomas	2005-04-18	M318 , AV1895
192.	5381	Petronių kapinynas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Petronių k.	Paminklas	1992-10-12	A611P , AR695
193.	12419	Steigvilių senovės gyvenvietė	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Steigvilių k.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A614 , IP2552
194.	2401	Vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Steigvilių k.	Valstybės saugomas	1996-12-23	S270 , IP1360, LA413/1704
195.	16039	Evangelikų liuteronų bažnyčia	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Valstybės saugomas	1997-12-31	S500 , AtV1069
196.	30335	Senojo miesto vieta	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Valstybės saugomas	2005-04-18	A1922
197.	5407	Žeimelio piliakalnis vad. Žydkapiu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Paminklas	1992-10-12	A618P , AR721
198.	20648	Žeimelio mstl. žydų senosios kapinės	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Valstybės saugomas	2001-12-29	L1160 , IP2719
199.	17179	Žeimelio kapinynas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Valstybės saugomas	1997-12-31	A617 , AR1914
200.	1520	Žeimelio karčemų kompleksas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Valstybės saugomas	1992-06-04	AtV525

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
201.	2077	Žeimelio mstl. žydų žudynių vieta ir kapas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen.	Valstybės saugomas	2000-09-05	181, IP997, LA413/1693
202.	9791	Kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra ir Kristaus bareljefu	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Dvariūkų k.	Registrinis		DV1793
203.	11041	Sodybos vieta ir buv. kumetynas	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Gedučių k.	Registrinis		IV443
204.	13079	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Guostagalio k.	Registrinis		AV1882
205.	14833	Koplytėlė su ornamentuotu kryželiu ir Marijos skulptūra	Pakruojo r. sav., Guostagalio sen., Šikšnių k.	Registrinis		DV3922
206.	20256	Koplystulpis su skulptūromis	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Augustavo k.	Registrinis		DV3740
207.	348	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Balsių k.	Registrinis		IP455, LA413/1710
208.	13082	Senkapis	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Balsių k.	Registrinis		AV1885
209.	9808	Koplystulpis su ornamentuotu kryželiu, Pietos, Nazaretiečio	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Bučiūnų k.	Registrinis		DV1810
210.	9792	Lietuvos pakanclerio Jeronimo Valavičiaus portretas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1794
211.	9793	Paveikslas "Šv. Simonas ir Judas Tadas"	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1795
212.	9794	Paveikslas "Šv. Stanislovas"	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1796
213.	9795	Paveikslas "Marija" su aptaisu	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1797
214.	9796	žvakidės (2)	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1798
215.	9797	Skulptūra "Marija su kūdikiu"	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1799
216.	9798	Ornamentuotas kryžius	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1800
217.	9799	Koplytėlė su Marijos skulptūra	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV1801
218.	4859	Monstrancija	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DR767
219.	4860	Altorėlis su Šventosios Trejybės paveikslu	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DR768
220.	4861	Ornamentuotas kryžius	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DR769
221.	353	Klovainių (Krivaičių) buv. dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis	1992-04-08	IP460, LA413/1711
222.	14834	Altoriai (3)	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV3923
223.	14835	Koplytėlė su Kristaus, nešančio kryžių, skulptūra	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Klovainių mstl.	Registrinis		DV3924
224.	4419	Fisharmonija	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Pamūšio k.	Registrinis		IP1906, LA413/1728
225.	32975	Petrašiūnų stoties lauko tualetas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Petrašiūnų k.	Registrinis	2009-05-25	
226.	33025	Rimšonių tiltas	Pakruojo r. sav., Klovainių sen., Rimšonių k.	Registrinis	2009-06-08	
227.	349	Buv. dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Dovydiškio k.	Registrinis		IP456, LA413/1726
228.	351	Buv. dvaro sodybos fragmentai (AtV 521)	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Impolių k.	Registrinis		IP458, LA413/1727
229.	1516	Svirnas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Impolių k.	Registrinis		AtV521
230.	4865	Paveikslas "Šv. Barbora"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis	1993-01-11	K2027, DR773

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
231.	4866	Karaliaus Jono III Sobieskio portretas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis	1993-01-11	K2022 DR774
232.	4867	Paveikslas "Švč. Mergelė Marija Škaplierinė (karmelitų globėja)" su aptaisais ir karūna	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis	1993-01-11	K2019K, DR775
233.	14842	Paveikslas "Švč. Mergelė Marija Snieginė" su karūnomis, aptaisais ir votų rinkiniu	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis	1993-04-21	DV3931
234.	14843	Nukryžiuotojo skulptūra (II)	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2047, DV3932
235.	14844	žvakidės (8)	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2080K, DV3933
236.	14845	Sakyklos paveikslai (5)	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2015K, DV3934
237.	14846	Krikštykla su Jono Krikštytojo ir angeliukų skulptūromis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV3935
238.	14847	Altorius	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV3936
239.	9809	Paveikslas "Nekaltojo Prasidejimo Švč. Mergelė Marija"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2016, DV1811
240.	9810	Paveikslas "Rožinio Švč. Mergelė Marija"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2030, DV1812
241.	9811	Paveikslas "Kristaus dėjimas į karstą"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2026K14, DV1813
242.	9812	Paveikslas "Šv. Juozapas" su aptaisais	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2017K, DV1814
243.	9813	Paveikslas "Šv. Antanas" aptaisas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1815
244.	9814	žvakidė 6 žvakėms	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1816
245.	9815	Altoriai (7) su skulptūromis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1817
246.	9816	Paveikslas "Šv. Jeronimas"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2018, DV1818
247.	9817	Keturių evangelistų skulptūrų grupė	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2041K DV1819
248.	9818	Bareljefas "Švč. Mergelė Marija Škaplierinė"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1820
249.	9819	Skulptūra "Šv. Rokas"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1821
250.	9820	Skulptūra "Šv. Kazimieras"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2048, DV1822
251.	9821	Skulptūra "Šv. Kristoforas"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1823
252.	9822	Procesijų altorėlis su paveikslais „Švč. Mergelė Marija Škaplierinė“ ir „Švč. Mergelė Marija Meilingoji“ su aptaisais ir karūna	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2082K, DV1824
253.	9823	Ornamentuotas kryžius	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		DV1825
254.	11043	Kapinės	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		IV445
255.	12710	Dekoratyvinė skulptūra "Prisikėlęs Kristus"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2056 LA124/1
256.	12711	Skulptūra "Švč. Jėzaus Širdis"	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		K2053, LA124/2
257.	17096	Linkuva	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m.	Registrinis		UV27

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
258.	32976	„Lietūtkio“ Linkuvos sandėlis	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m. S. Dariaus ir S. Girėno g. 28	Registrinis	2009-05-25	
259.	32977	„Lietūtkio“ Linkuvos sandėlininko pastatas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., S. Dariaus ir S. Girėno g.	Registrinis	2009-05-25	
260.	12725	Kalvė	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., Kapų g. 2.	Registrinis		IP2584
261.	2245	Pastatas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Linkuvos m., Varpo g. 8.	Registrinis		IP1202, LA413/1688
262.	1519	Ledainė	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Pamūšio k.	Registrinis		AtV524
263.	365	Buv. dvaro sodybos fragmentai (AtV 524)	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Pamūšio k.	Registrinis		IP466, LA413/1729
264.	370	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Rimkūnų k.	Registrinis		IP471, LA413/1730
265.	9824	Koplytstulpis su Kristaus skulptūra	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Triškonių k.	Registrinis		DV1826
266.	13109	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Ilguočių k.	Registrinis		AV1912
267.	20258	Kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra, angeliukų bareljefu	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Kareiviškio k.	Registrinis		DV3742
268.	5400	Senkapis	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Kutaičių k.	Registrinis		AR714
269.	31792	Sinagogos pastatas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Registrinis	2008-03-19	
270.	14848	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Registrinis		DV3937
271.	15718	Paminklas Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Vytautui	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl., Nepriklausomybės a.	Registrinis	1993-05-05	DV4790
272.	16037	Lygumų kapinių koplyčia	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl., Mokyklos g.	Registrinis	1993-05-20	AtV1067
273.	9826	Altorėlis su Šv. Apolonijos paveikslu	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Registrinis		DV1828
274.	9827	žibintai (4)	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Registrinis		DV1829
275.	31704	Namas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl., Pakruojo g. 14.	Registrinis	2008-02-07	
276.	31705	Namas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl., Pakruojo g. 16.	Registrinis	2008-02-07	
277.	31706	Lygumų miestelio istorinė dalis	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl.	Registrinis	2008-02-07	
278.	31791	Lygumų mokyklos pastatas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Lygumų mstl., Juknaičių g. 3.	Registrinis	2008-03-19	
279.	9830	Kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Norvaišių k.	Registrinis		DV1832
280.	367	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Pavėzgių k.	Registrinis		IP468, LA413/1724
281.	4874	Paveikslas "Angelas su lelija"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis	1993-01-11	DR782
282.	9863	Berniuko portretas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1865
283.	9864	Paveikslas "Šv. Barbora"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1866
284.	9865	Paveikslas "Morkus Evangelistas"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1867
285.	9866	Paveikslas "Šv. Augustinas"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1868
286.	9867	Paveikslas "Šv. Jurgis"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1869

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
287.	9868	Skulptūra "Nežinoma šventoji"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1870
288.	9869	Ornamentuotas kryžius	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1871
289.	9870	Kryžiai (5) su Nukryžiuotojo skulptūromis	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV1872
290.	14858	Kilnojamas kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra I	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV3947
291.	14859	Kilnojamas kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra II	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV3948
292.	15528	Paveikslas "Lukas Evangelistas"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV4600
293.	15529	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV4601
294.	15530	Paveikslas "Šv. Laurynas"	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Stačiūnų k.	Registrinis		DV4602
295.	345	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Akmenėlių k.	Registrinis		IP452, LA413/1732
296.	5385	Senkapis su gr. kp.	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Daugšigalių k.	Registrinis		AR699
297.	362	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Linksmučių k.	Registrinis		IP463, LA413/1734
298.	9786	Paveikslas "Marija krikščionių globėja" su aptaisu	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		DV1788
299.	9787	Koplytstulpis su Jono Nepomuko ir Nukryžiuotojo skulptūromis	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		DV1789
300.	9788	Kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra ir angelo bareljefu	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis	1993-03-16	DV1790
301.	9789	Kryžius su Nukryžiuotojo ir angelo skulptūromis	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		DV1791
302.	9790	Kryžius su Nukryžiuotojo, Kristaus skulptūromis ir angelo bareljefu	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis	1993-03-16	DV1792
303.	11039	Kapinės	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		IV441
304.	11040	Kapas	Pakruojo r. sav. Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		IV442
305.	12697	Skulptūra "Nukryžiuotasis" I	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		LA128/1
306.	12698	Skulptūra "Nukryžiuotasis" II	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m.	Registrinis		LA128/2
307.	1004	Spaustuvė "Titnagas"	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Dariaus ir Girėno g. 23.	Registrinis		IP1026, LA413/1685
308.	14	Namas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Vytauto Didžiojo g. 44.	Registrinis		IP75, LA413/1679
309.	16	Namas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Vytauto Didžiojo g. 48.	Registrinis		IP76, LA413/1680
310.	31823	Pakruojo malūno-lentpjūvės statinių kompleksas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
311.	31824	Motorinis malūnas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
312.	31825	Lentpjūvė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
313.	31826	Motorinė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
314.	31827	Produkcijos sandėlis	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
315.	31828	Valgykla su sargine	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
316.	31829	Malūnininko namas	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
317.	31830	Dirbtuvė	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Prof. S. Ušinsko g. 33.	Registrinis	2008-04-18	
318.	2074	Memorialinė lenta Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečiui	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Pakruojo m., Vytauto Didžiojo g. 67.	Registrinis		IP991, LA413/1681
319.	6508	Senkapis, vad. Kapeliais	Pakruojo r. sav., Pakruojo sen., Paliečių k.	Registrinis		AV785
320.	6511	Senkapis, vad. Kaukakalniui	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Domančių k.	Registrinis		AV788
321.	366	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pamūšio k.	Registrinis		IP467, LA413/1736
322.	9831	Ornamentuotas kryžius	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Registrinis		DV1833
323.	14849	Paveikslas "Mykolas Arkangelas"	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Registrinis		DV3938
324.	14850	Paveikslas "Jonas Nepomukas"	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Registrinis		DV3939
325.	14851	Paveikslas "Marija" su aptaisu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Registrinis		DV3940
326.	14852	Skulptūra "Nurkryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Registrinis		DV3941
327.	14853	Stalės (2) su dekoratyviniais reljefais	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Pašvitinio mstl.	Registrinis		DV3942
328.	13104	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Petrikonių k.	Registrinis		AV1907
329.	9832	Kryžius su Nurkryžiuotojo skulptūra	Pakruojo r. sav., Pašvitinio sen., Trivalakių k.	Registrinis	1993-03-17	DV1834
330.	9833	Koplytstulpis su Jono Nepomuko skulptūra	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Medikonių k.	Registrinis		DV1835 Nėra
331.	4868	Kun. Antano Jurevičiaus portretas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DR776
332.	4869	Skulptūra "Šv. Juozapas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DR777
333.	4870	Skulptūra "Marija su kūdikiu"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DR778
334.	4871	Skulptūrinė Trijų karalių grupė	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DR779
335.	9834	Kun. Jono Alseikos portretas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1836
336.	9835	Arnotas I	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1837
337.	9836	Arnotas II	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1838
338.	9837	Dalmatika	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1839
339.	9838	Skulptūrinė Nykryžiuotojo grupė (4 skulpt.)	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1840
340.	9839	Skulptūra "Nazaretietis"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1841
341.	9840	Skulptūra "Šv. Agota"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1842
342.	9841	Skulptūra "Šv. Aloyzas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1843

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
343.	9842	Skulptūra "Šv. Florijonas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1844
344.	9843	Skulptūra "Šv. Kazimieras" I	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1845
345.	9844	Skulptūra "Šv. Pranciškus"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1846
346.	9845	Skulptūra "Šv. Petras"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1847
347.	9846	Skulptūra "Šv. Povilas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1848
348.	9847	Skulptūra "Marija" I	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1849
349.	9848	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1850
350.	9849	Skulptūra "Klūpantis angelas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1851
351.	9850	Skulptūra "Kristus"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1852
352.	9851	Skulptūra "Angelas Sargas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1853
353.	9852	Skulptūra "Šv. Kazimieras" II	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1854
354.	9853	Skulptūra "Šv. Steponas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1855
355.	9854	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1856
356.	9855	Skulptūra "Marija" II	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1857
357.	9857	Ornamentuoti kryžiai (3)	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1859
358.	9859	Antkapinis paminklas su sėdinčios moters skulptūra	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1861
359.	9860	Koplytstulpis su Šv. Juozapo skulptūra	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1862
360.	9862	Koplytėlė su Marijos skulptūra	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV1864
361.	11046	Kapas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		IV448
362.	14854	Paveikslas "Šv. Rokas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV3943
363.	14855	Skulptūra "Ecce homo"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV3944
364.	14856	Altoriai (2)	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV3945
365.	14857	Paveikslas "Nukryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV3946
366.	15526	Altorius	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV4598
367.	15527	Skulptūra "Mykolas Arkangelas"	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		DV4599
368.	17103	Rozalimas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		UV34
369.	20372	Kapinių koplyčia	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis		IP2608
370.	31811	Signataro Algirdo Ražausko kapas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Rozalimo mstl.	Registrinis	2008-04-03	
371.	346	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav. Žeimelio sen., Akmenėlių k.	Registrinis		IP453, LA413/1694
372.	347	Aukštadvario buv. dvaro sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Aukštadvario k.	Registrinis		IP454, LA413/1692
373.	9800	Lietuvos kunigaikščio Vytauto paminklas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Bardiškių k.	Registrinis	1993-03-16	DV1802

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
374.	10529	Bardiškių sodybos fragmentai	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Bardiškių k.	Registrinis	1993-02-01	IR198, IP1741, LA413/1695
375.	31862	namas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Bardiškių k.	Registrinis	2008-05-08	
376.	31863	klėtis	Pakruojo r. sav. Žeimelio sen., Bardiškių k.	Registrinis	2008-05-08	
377.	9801	Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu ir skulptūromis	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Diržių k.	Registrinis		DV1803
378.	350	Geručių (Glenavos) buv. dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Geručių k.	Registrinis		IP457, LA413/1700
379.	13089	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Jovaišių k.	Registrinis		AV1892
380.	4864	žvakidės (2)	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DR772
381.	9802	Birutės paminklas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV1804
382.	9803	Altorius su 6 skulptūromis	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV1805
383.	9804	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV1806
384.	9805	Ornamentuotas kryžius	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV1807
385.	9806	Koplytstulpis	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV1808
386.	14836	Paveikslas "Nežinomas šventasis su vėliava"	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV3925
387.	14837	Paveikslas "Šv. Stepono užmušimas"	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV3926
388.	14838	Sakyklos paveikslai: "Šv. Petras", "Angelas su žvake", "Trim	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV3927
389.	14839	Altorius	Pakruojo r. sav. Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV3928
390.	14840	Skulptūrinė grupė "Šv. Trejybė"	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV3929
391.	14841	Altorelis su Marijos ir Šv. Antano paveikslais	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Lauksodžio k.	Registrinis		DV3930
392.	368	Buv. dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Plonėnų k.	Registrinis		IP469, LA413/1703
393.	5377	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Skarulių k.	Registrinis		AR691
394.	373	Buv. dvaro sodyba	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Vileišių k.	Registrinis		IP474, LA413/1705
395.	4424	Vargonai	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis	1992-12-10	IP1911, LA413/1707
396.	4479	Fisharmonija	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		IP1966, LA413/1706
397.	5408	Akmuo su dubeniu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		AR722
398.	9873	Paveikslas "Šventoji šeima"	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		DV1875
399.	9874	Varpas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		DV1876
400.	9875	Durys su užraktu	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		DV1877
401.	11047	Kapinės	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		IV449
402.	16690	Kraštotyriminko Juozo Šliavo kapas	Pakruojo r. sav. Žeimelio sen., Žeimelio mstl. Bauskės g.	Registrinis		IV933
403.	34862	Didžioji karčema	Pakruojo r. sav., Žeimelio mstl. (Žeimelio sen.), Vienybės a. 14	Registrinis Privatus	2012-12-17	

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
404.	34863	Mažoji karčema	Pakruojo r. sav., Žeimelio mstl. (Žeimelio sen.), Vienybės a. 15	Registrinis Valstybinis	2012-12-17	
405.	17009	Pastatas (Liuteronų- evangelikų pastoratas) bažnyčios	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		IV1253
406.	17128	Žeimelis	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Žeimelio mstl.	Registrinis		UV56
407.	2110	Kryžius stalinizmo aukoms	Pakruojo r. sav.	Registrinis		IP1056, LA413/1718
	21988	Išbrauktas iš Registro 2003-08-06 įsak. Nr. Į-279 technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Moniūnų k.		1996-06-24	S94K2
	2402	Išbrauktas iš Registro 2003-08-06 įsak. Nr. Į-279 vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Moniūnų k.		1996-06-24	S94K1 , IP1361, LA413/1702
	21987	Išbrauktas iš Registro 2003-08-06 įsak. Nr. Į-279 Vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Moniūnų k.		1996-06-24	S94K
	21986	Išbrauktas iš Registro 2004-07-27 įsak. Nr. Į-281 technologinė įranga	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Krasniškių k.		1996-06-24	S93K2
	12723	Išbrauktas iš Registro 2004-07-27 įsak. Nr. Į-281 vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Linkuvos sen., Gaižiūnų k.		1996-06-24	S87 ,IP2582
	2400	Išbrauktas iš Registro 2004-07-27 įsak. Nr. Į-281 vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Lygumų sen., Degučių k.		1996-06-24	S85 ,IP1359, LA413/1719
	21985	Išbrauktas iš Registro 2004-07-27 įsak. Nr. Į-281 vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Krasniškių k.		1996-06-24	S93K1
	2467	Išbrauktas iš Registro 2004-07-27 įsak. Nr. Į-281 vėjo malūnas	Pakruojo r. sav., Rozalimo sen., Paežerių k.		1996-12-23	S269 ,IP1427, LA413/1741
	12718	Išbrauktas iš Registro 2004-07-27 įsak. Nr. Į-281 vėjo malūnas su technologine įranga	Pakruojo r. sav., Žeimelio sen., Krasniškių k.		1996-06-24	S93K ,IP2577

Pakruojo rajono turizmo plėtros studijoje prognozuojami turistų srautai iki 2020 m.

17 lentelė. Prognostiniai turistų srautai Pakruojo rajone

Metai	Augimas, proc.	Lankytojų skaičius	Priežastys
2010 m.	0	9.300	Lankytojų skaičius apskaičiuotas remiantis identifikuotomis potencialiomis lankytojų rinkomis bei faktiniu 2009 m. turistų skaičiumi Šiaulių apskrityje.
2011 m.	15	10.695	Organizuojant tradicines miesto šventes į jų programą yra įtraukiama vis daugiau įvairesnių pramogų, atrakcijų, taip pat vykdomi Pakruojo rajono dvaro sodybos rekonstrukcijos darbai, tai prisideda prie švenčių populiarinimo, miesto įvaizdžio gerinimo ir rajono pritaikymo turizmo sektoriui. Tai lemia ir turistų skaičiaus didėjimą.
2012 m.	15	12.299	Organizuojant tradicines miesto šventes į jų programą yra įtraukiama vis daugiau įvairesnių pramogų, atrakcijų, taip pat vykdomi Pakruojo rajono dvaro sodybos rekonstrukcijos darbai. Daroma prielaida, kad bus pradėti įgyvendinti darbai pagal 2010 m. kovo 25 d. Pakruojo rajono tarybos sprendimu patvirtintą pritarimą rengti dolomito telkinio „Petrašiūnai-II“ specialųjį kraštovaizdžio tvarkymo planą, kuriuo numatoma rengti išeksploatuotos, eksploatuojamos ir perspektyvinės dolomito kasybos teritorijos planą. Šiame plane numatoma dolomito telkinį pritaikyti turizmui.
2013 m.	20	14.144	Pakruojo miesto švenčių organizavimas ir nuolatinis jų programų tobulinimas bei atnaujinimas; Pakruojo dvaro sodybos ir dolomito telkinio „Petrašiūnai-II“ dalinis pritaikymas turizmui.
2014 m.	20	16.973	Pakruojo miesto švenčių organizavimas ir nuolatinis jų programų tobulinimas bei atnaujinimas; Pakruojo dvaro sodybos ir dolomito telkinio „Petrašiūnai-II“ dalinis pritaikymas turizmui.
2015 m.	30	22.065	Planuojama, kad bus galutinai rekonstruota Pakruojo dvaro sodyba, įrengtas ir turizmui pritaikytas dolomito telkinys „Petrašiūnai- II“, išplėtotas maršrutas Pakruojo dvaro sodyba – Rundalės pilis, dviračių trasos ir pažintinės ekskursijos.
2016 m.	30	28.684	
2017 m.	30	37.290	
2018 m.	20	44.748	Įgyvendinus Pakruojo dvaro sodybos rekonstrukcijos darbus ir dolomito telkinio „Petrašiūnai-II“ pritaikymo viešajam turizmui projektus, prognoziniam laikotarpiui šiuo metu nenumatomi kiti dideli projektai, skatinantys Pakruojo rajono turizmo plėtrą. Lankytojų skaičiaus augimas turėtų siekti tiek sumažėti, tačiau siekti 20-5 proc. dėl turizmo sektoriaus vystymo tęstinumo.
2019 m.	15	51.460	
2020 m.	5	54.033	

